

در صفحات بعد
می‌خوانید

۷۲ رشته در بخش های مختلف
عناوین رساله های دکتری
پژوهش محور اعلام شد

دبیر خانه اعلام کرد
آخرین پیشرفت ها در
بازنگری سرفصل ها

کدام برنامه، چه روزی برگزار می شود؟
جدول سخنرانی های تیر ماه

ویژه نامه نخستین کارگاه حکمت اسلامی
تلاش برای تاثیر گذاری
فلسفه اسلامی

بر اساس اعلام معاونت پژوهشی
همه طرح های پژوهشی
«طرح محور» شدند

**نخستین کارگاه «حکمت
اسلامی و عالم معاصر» با
حضور اندیشمندان حوزه
و دانشگاه برگزار شد**

کارگاه «حکمت اسلامی و عالم معاصر» ۲۴ و ۲۵ خرداد با حضور

اساتید برجسته و صاحب نام و علاقه مندان، در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد. برگزاری این کارگاه بازتاب مناسبی در میان اساتید و دانشجویان داشت و ضمن اینکه مورد توجه رسانه های عمومی و تخصصی قرار گرفت از سوی آنها «موفق» ارزیابی شد. در نخستین روز این کارگاه دکتر حمیدرضا آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دکتر حسین کلباسی اشرتی (رئیس کارگاه) سخنرانی های کوتاهی داشتند. دکتر آیت اللهی در آئین افتتاحیه این کارگاه در مورد اهمیت فلسفه و حکمت اسلامی سخنرانی کرد و گفت: «برخی به علت اینکه فلسفه غرب توانسته تسلط خود را در تفکر فلسفی دنیا نشان دهد از جریان فلسفه اسلامی و اهمیت و دقت نظر آن غافل شده اند و ضرورت دارد به نکات ناب فلسفه اسلامی توجه داشت.» وی تصریح کرد: «این کارگاه می تواند نشان دهد که فلسفه اسلامی به ویژه حکمت اسلامی می تواند در جهان فعلی ارتباط برقرار کند و تأثیرگذار باشد و جریان فکری متمایزی از جریانات غالب جهانی ارائه کند.» سپس دکتر رضا داوری اردکانی با موضوع امکان همسخنی با حکمای مسلمان؛ از آرمان تا واقعیت سخنرانی کرد. پس از آن چند نشست تخصصی در ادامه این کارگاه برگزار شد.

در این نشست ها سخنرانان موضوعات مرتبط با حکمت و فلسفه را در آرای آیت... جوادی آملی، علامه جعفری، علامه طباطبایی و شهید مطهری بررسی کردند.»

با حضور معاون پژوهشی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

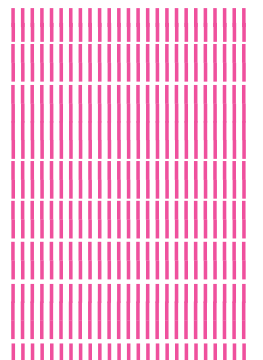
پرتال جامع علوم انسانی رونمایی شد

با حضور دکتر محمد مهدی نژاد نوری، معاون پژوهشی و فناوری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و دکتر آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی چهارشنبه ۲۹ خرداد از فاز نخست پرتال جامع علوم انسانی رونمایی شد.

دکتر مهدی نژاد در این مراسم با بیان اینکه برای رسیدن به نقطه قابل قبولی در حوزه علوم انسانی - اسلامی، راه طولانی و سختی در پیش داریم، گفت: «تحول در علوم انسانی کشور به علوم انسانی - اسلامی، مطالبه جدی مقام معظم رهبری، اندیشمندان و دانشجویان حوزه علوم انسانی است.» معاون پژوهشی و فناوری وزیر علوم در بخش دیگری از سخنان خود، تغییر دیدگاه و اعتقاد به تحول در حوزه علوم انسانی و تغییر محتوی و تهیه محتوایی متناسب با نیاز امروز جامعه و ارائه آن به شکل قابل قبول را دو عامل ضروری برای رسیدن به یک وضعیت قابل قبول در حوزه علوم اسلامی انسانی عنوان کرد.

وی همچنین فناوری برخورداری از یک پایگاه اطلاعات علمی را از ضروریات لازم برای انجام کارهای پژوهشی عمیق و سنگین عنوان کرد و افزود: «تاکنون چنین پایگاهی در حوزه علوم انسانی نداشتیم ولی با تلاش و همت پژوهشگاه این پایگاه راه اندازی شده و از این پس مورد استفاده اندیشمندان و علاقه مندان این حوزه قرار می گیرد.»

ادامه در صفحه ۵

عناوین رساله های دکتری

پژوهش محور اعلام شد

عناوین رساله های دکتری پژوهش محور اعلام شد. دکتر حمید رضا آیت اللهی رئیس پژوهشگاه علوم انسانی به عنوان تهیه کننده این فهرست، جزئیات آن همراه با مواردی مانند نام پژوهشکده یا گروه مستقل، رشته و گرایش، نام طرح، کارفرما، اسامی هیئت علمی با مرتبه استاد بار و نام اساتید راهنما را اعلام کرده است.

بر این اساس ۷۲ عنوان رشته در بخش های مختلف شامل این طرح می شوند. موضوعات این ۷۲ رساله در رشته های زبان فارسی، فلسفه علم و دین، تاریخ علم، حکمت و کلام اسلامی، علوم سیاسی، تاریخ، علوم اجتماعی، بررسی مسائل زنان، تاریخ، فرهنگ، انقلاب و تمدن اسلامی، غرب شناسی، زبان شناسی و امنیت اجتماعی تعریف شده اند.

با اینکه برخی از عناوین بیش از یک رساله را در بر می گیرند ولی در سال جاری فقط یک رساله مورد توجه خواهد بود. [■]

در یک ماه گذشته انجام شد

بازدید از بخش های مختلف پژوهشگاه

طبق روال عادی و مرسوم، بازدید هیئت رئیسه از بخش های مختلف پژوهشگاه در ماه گذشته نیز انجام شد. بر اساس گزارش های منتشر شده از سوی حوزه ریاست در خرداد ماه از ۴ بخش بازدید شد.

در نخستین بازدید اعضای هیئت رئیسه به گروه بررسی مسائل زنان رفتند. در این جلسه مقرر شد کارگاه آموزشی توسط گروه در تیر ماه برگزار شود. همچنین بر دسته بندی مقالات به صورت موضوعی و ارائه چندین مقاله جدید در آینده نزدیک تاکید شد.

بررسی پیشنهاد انعقاد قرارداد میان پژوهشگاه و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، تصمیم گیری درباره تدوین کتابی در حوزه جنسیت و مصرف و تاکید بر نهایی شدن مطالب مجله شماره سوم گروه تا پایان شهریور از دیگر مصوبات این جلسه بودند.

اعضای هیئت رئیسه همچنین ضمن حضور در پژوهشکده زبان شناسی وضعیت این بخش را نیز بررسی کرده و با حضور اعضای پژوهشکده مصوباتی داشتند.

تهیه فهرست کتاب های موجود در پژوهشکده برای اسکن و ارائه به ریاست پژوهشگاه، تهیه گزارش از صورتجلسات برگزار شده با فرهنگستان زبان و ادب فارسی، بررسی فراهم آوردن امکانات بیشتر و مناسب برای دایر کردن آزمایشگاه زبان، ارائه گزارش از سخنرانی های انجام شده در پژوهشگاه، تدوین طرحی درباره پایگاه داده های گویشی و ارائه طرح های مشخص و زمان بندی شده اعضای هیئت علمی و کارشناسان پژوهشکده در خصوص دور کاری به معاونت پژوهشی تعدادی از مصوبات این جلسه بودند.

همچنین دکتر آیت اللهی در این جلسه بر ارائه طرح ۵ ساله پژوهشکده، فعال کردن هیئت تحریریه، ایجاد کارگاه های گویش شناسی و نیز برگزاری سلسله سخنرانی های اختصاصی پژوهشکده تاکید کرد.

در بازدید هیئت رئیسه از گروه غرب شناسی نیز مقرر شد اولین جلد از مجلدات مربوط به ۲۰ جلسه نشست های آقای دکتر مصطفوی تا پایان خرداد و همچنین مطالب ۱۰ نشست آقای دکتر داوری تا پایان شهریور امسال به معاونت پژوهشی ارائه شود.

همانگی برای برگزاری درس گفتارهای کلاس های آزاد و کارگاه و همچنین ارائه ۵ طرح کارگاه تخصصی غرب شناسی دیگر مصوبات این جلسه بودند. آخرین بازدید هیئت رئیسه نیز مربوط به گروه مطالعات امنیت اجتماعی بود. در این جلسه ضمن تصمیم گیری درباره تعدادی از طرح های گروه غرب شناسی و نیز برگزاری کارگاه، برنامه سال ۹۰ نیز بررسی شد.

تکمیل مرحله اول طرح جامع در اجرای قرار داد الحاقیه، اجرای ۴ طرح پژوهشی در مرحله دوم طرح جامع و نیز اجرای ۲ طرح پژوهشی سفارشی ناجا و مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری محور های اصلی این برنامه بودند. [■]

دکتر آیت اللهی در گفتگو با روزنامه ایران:

نباید

از اندیشه های غربی گریخت

روزنامه ایران در صفحات فرهنگی شنبه ۲۱ خرداد گفتگویی با دکتر آیت اللهی پیرامون «ضرورت تولید علوم انسانی اسلامی» منتشر کرد.

رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در این گفتگو ضمن برشمردن نقایص علوم انسانی در فضای دانشگاهی کشور، با اشاره به هجوم اندیشه های غربی در این حوزه گفت: «بی شک نباید در مورد ورود اندیشه های غربی تنها پذیرنده و منفعل بود بلکه باید علم وارداتی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. نباید از اندیشه های غربی گریخت چه بسا مواجهه فعال و مؤثر با اندیشه های غربی می تواند ما را در رسیدن به تفکر بومی مدد رساند.»

وی با اشاره به برنامه های موجود برای تغییر سرفصل دروس علوم انسانی با بیان اینکه این طرح با مشارکت جامعه دانشگاهی، نخبگان و اساتید اجرا می شود، تاکید کرد: «ما اسلامی - ایرانی کردن علم را به دست اساتیدی سپرده ایم که خود مایلند در این تولید علوم بومی مشارکت فعال داشته باشند. برخلاف رویکردی که خود را متولسی دین و دیگران را بی دین می پندارند و معتقدند اساتید علوم انسانی ما دغدغه اسلامی - ایرانی ندارند، باید گفت با توجه به تجربه ما در این مرکز که برای انجام این کار با اساتید بسیاری در ارتباط بودیم، به جرأت می توان گفت اکثر اساتید دغدغه مند این مسئله هستند. من معتقدم حتی اندیشه سکولار نیز قابل بررسی و بحث است و می توان به آن پرداخت.»

وی افزود: «باید توجه داشت که علم بخشنامه ای نیست و از بالا به پائین تزیق نمی شود. نمی توان به استادان دستور داد که «چه و چگونه» درس دهند بلکه سیاستگذاران علمی باید با نخبگان به تعامل بپردازند. به همین دلیل ما این شیوه اصلاح علوم انسانی و تولید علم بومی را پیش گرفتیم که مشارکت اکثر اساتید و تمام نخبگان و صاحب نظران این حوزه را داشت. با شیم. تنها با تعامل می توان در جامعه علمی مقبولیت ایجاد کرد.» [■]

از ۱۷ تا ۲۵ خرداد برگزار شد

نخستین نمایشگاه کتاب خارجی پژوهشگاه در افغانستان

نخستین نمایشگاه کتاب پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با عنوان «نمایشگاه دوستی» در مزار شریف افغانستان به کار خود پایان داد. این نخستین نمایشگاه خارجی پژوهشگاه بود که از ۱۷ تا ۲۵ خرداد با نمایش بیش از ۲۰۰ عنوان کتاب برگزار شد. به گفته ایرج سلطان محمدی مدیر اجرایی نمایشگاه های داخل و خارج از کشور بنا به تصمیم کمیته فروش در نمایشگاه دوستی تمامی کتاب های ارسالی پژوهشگاه با تخفیف های مصوب ارائه می شدند. نمایشگاه های بعدی توسط موسسه نمایشگاهی ابرار متعلق به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در کشور های تاجیکستان، عراق، آذربایجان، امارت و کشورهای آسیای میانه برگزار خواهد شد.

خبر کوتاه

[■] تعطیلات تابستانی نداریم!

بنابر تصمیم هیئت رئیسه پژوهشگاه در تقویم تعطیلات پژوهشگاه موضوعی به نام تعطیلات تابستانی نداریم و طبق مصوبه هیئت رئیسه کلیه پرسنل موظف به حضور نوبتی (شیفتی) در محل کارشان در ایام ماه مبارک رمضان هستند تا خللی در روند کارها ایجاد نشود. دکتر خدزی نیز این موضوع را فرصت مناسبی برای طرح مسئله دور کاری دانست و تاکید کرد از این فرصت نهایت استفاده و بهره برداری در واحد های مختلف برای تبیین و معرفی دور کاری در تمام ایام سال استفاده شده و مکانیزم ارزیابی و نظارت بر فعالیت های دور کاری با هماهنگی معاونت اداری مالی به نحوی تعریف شود که در شهریور امسال بتوان از آن گزارشی تهیه و تنظیم کرد.

[■] فصل پرکار انتشارات

انتشارات پژوهشگاه در یک ماه گذشته محصولات متنوع و جدیدی داشته که در این شماره خبرنامه به دلیل انتشار ویژه نامه کارگاه حکمت اسلامی و عالم معاصر فرصت معرفی شان نبود. این آثار در شماره بعدی خبرنامه معرفی می شوند.

آخرین پیشرفت هادر بازنگری سرفصل ها

دبیرخانه بازنگری سرفصل ها و منابع دروس رشته های علوم انسانی گزارش پیشرفت طرح بازنگری سرفصل ها تا نیمه خرداد را اعلام کرد. بر این اساس در جمع ۲۱ رشته تا کنون ۳۲۵۶ استاد مشارکت کننده و ۷۷۲۵ درس مشخص شده اند.

همچنین در مجموع تا کنون ۷۲۴۷ پرسشنامه ارسال شده که از این تعداد ۶۹ پرسشنامه در دست اقدام است. ۷۱۲ مورد از پرسش نامه ها تحویل گرفته و ۲۳ دو مورد نیز نهایی و اطلاعات آنها وارد شده است. جزئیات مربوط به هر یک از این رشته ها به تفکیک در این گزارش منتشر شده است.

علاوه بر این در این گزارش اطلاعات مربوط به ارسال پرسشنامه برای اساتید دانشگاه های کشور به تفکیک به صورت آماری و بر مبنای تعداد پرسش نامه های ارسال شده به هر دانشگاه و تعداد اساتید دریافت کننده منتشر شده است. جزئیات دقیق گزارش از طریق مراجعه به وب گاه و پرتال جامع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به نشانی www.hsarfal.msrt.ir قابل دسترسی است. [■]

با هدف ثبت و نگهداری دائمی

کلیه اسناد و مدارک پژوهشگاه اسکن می شود

پس از یک وقفه کوتاه مدت، اسکن کردن اطلاعات و اسناد پژوهشگاه آغاز شده و با سرعت قابل قبولی انجام می شود. کارشناس معاونت پژوهشی با اعلام این خبر در توضیح جزئیات و چگونگی انجام این پروژه گفت: «اسکن کردن اطلاعات و اسناد پژوهشگاه که تا کنون انجام نشده بود از سر گرفته شده و با هدف حفظ بایگانی راکد با جدیت دنبال می شود.»

وی درباره نوع اسناد و شیوه اسکن کردن آنها گفت: «فعلا بر روی اسکن کردن اسنادی هستیم که پیش از این در پژوهشگاه تهیه شده اند اما تاکنون زمینه انتشار آنها فراهم نشده است. بخشی از این اسناد پس از اسکن شدن در پرتال جامع علوم انسانی بارگذاری شده و بخشی دیگر از آنها به صورت گزارش و کتاب منتشر خواهد شد. فقط در دو ماه گذشته بیش از ۱۰۰ هزار نسخه از این اسناد اسکن شده و تا پایان شهریور و با اسکن شدن ۱۰۰ هزار سند دیگر فاز اول این طرح به اتمام خواهد رسید.»

بخشی از این اسناد در پژوهشگاه و توسط همکاران اسکن شده و اسکن نمودن بخش دیگر نیز به صورت برون سپاری و خارج از پژوهشگاه انجام می شود. در فاز های بعدی اسکن کردن کلیه اسناد و اطلاعات موجود و مربوط شامل اسناد اداری، پرسنلی، گزارش های پژوهشی و آموزشی و ... آغاز خواهد شد.

امور اداری و مالی پژوهشگاه کلید زد

فاز اول استقرار سیستم مدیریت کیفیت با آغاز عارضه یابی

با هدف استقرار سیستم مدیریت کیفیت و در راستای برنامه های ستاد تحول اداری و بهره وری، عارضه یابی در سیستم اداری پژوهشگاه آغاز شد. دکتر اصغر باقری مدیر امور اداری پژوهشگاه با اعلام این خبر گفت: «تمام این طرح یک برنامه ۱۳ گانه است که با هدف بررسی وضع موجود و رسیدن به وضع مطلوب طراحی و اجرا شده است. این طرح به ما کمک خواهد کرد با شناخت و طراحی ابزار مناسب، شکاف بین جایی که هستیم و جایی که باید باشیم را پر کنیم.»

وی با بیان اینکه عارضه یابی فاز اول این طرح است گفت: «عارضه یابی در پژوهشگاه از یک ماه قبل و با تشکیل جلساتی با ریاست پژوهشگاه، معاونان و مدیران ادارات آغاز شده و تا پایان تیر ماه به اتمام می رسد. پس از پایان این طرح و با آغاز فاز مهندسی مجدد سازمان وارد مرحله اجرایی خواهیم شد. یعنی به تناسب هر حوزه گام های عملیاتی برای اصلاح سیستم اداری برداشته می شود.»

جزئیات بیشتر از چگونگی این طرح در شماره آینده منتشر می شود.

اسامی جدید سالن ها و کتابخانه ها انتخاب شد

مرا به نام کوچکم صدا بزن!

سالن کنفرانس، سالن اجتماعات و کتابخانه های پژوهشگاه نامگذاری شدند. بر این اساس بعد از این سالن کنفرانس طبقه سوم که به تازگی نیز بازسازی شده «سالن اندیشه» نامیده می شود. همچنین برای سالن کنفرانس طبقه دوم اسم «ادب» انتخاب شده است. «سالن حکمت» هم عنوان جدید سالن اجتماعات طبقه اول خواهد بود. کتابخانه مرکزی پژوهشگاه «کتابخانه فرهنگ» و کتابخانه ساختمان شماره دو «کتابخانه نور» نامگذاری شده اند. علاوه بر این، ساختمان شماره ۲ پژوهشگاه نیز بعد از این با نام «ساختمان غدیر» شناخته می شود.

مدیر امور اداری و مالی خبر داد:

احکام جدید ابلاغ می شود حقوق ها افزایش می یابد

مدیر امور اداری و مالی پژوهشگاه از صدور احکام جدید همکاران خبر داد. دکتر اصغر باقری گفت: «با ابلاغ ضوابط اجرای قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، صدور احکام کارگزینی همکاران در دستور کار قرار گرفته و تا پایان تیر ماه ابلاغ و تحویل می شود.» به گفته وی بر اساس قانون بودجه امسال افزایش بودجه حقوق کارکنان رسمی و پیمانی و اعضای هیئت علمی ۱۰ درصد است که این افزایش در مورد کارکنان قرارداد کار معین نیز به همین صورت خواهد بود. همچنین معوقه ماه های ابتدای سال نیز محاسبه و در اسرع وقت به حساب کارکنان واریز خواهد شد.

همچنین به گفته مدیر امور اداری، تدارکات لازم برای تهیه بسته غذایی ماه رمضان آغاز شده و تحویل این بسته ها از نیمه دوم ماه شعبان به همه همکاران آغاز خواهد شد.

دانشجویان پژوهشگاه در ایبانه

گزارش سفر اردوی علمی، پژوهشی و سیاحتی دانشجویان پژوهشگاه به کاشان منتشر شد. بر اساس گزارش امیر حسین کاظمی زاده مسئول امور دانشجویان مدیریت تحصیلات تکمیلی ۴۲ نفر از دانشجویان همراه با سه نفر از کادر اداری و دکتر ابوالقاسم رادفر و دکتر قیس آل قیس به مدت دو روز به این اردو رفته اند. بازدید از اماکن تاریخی شهر کاشان، مشهد اردهال، قمصر و همچنین روستای تاریخی ایبانه مهمترین برنامه های این اردوی ۲ روزه بوده است.

خرید نمایشگاهی برای کتابخانه

کتابخانه پژوهشگاه جزئیاتی از خرید های انجام شده در نمایشگاه بین المللی کتاب را اعلام کرد. بر اساس اعلام حمید رضا رادفر سرپرست کتابخانه در نمایشگاه کتاب امسال نزدیک به ۵۳۰ نسخه و معادل ۲۰۰ میلیون ریال کتاب خریداری شده است. ۲۷۰ نسخه کتاب لاتین به صورت ارزی، ۹۰ نسخه کتاب به صورت لاتین، ۹۵ نسخه کتاب عربی و حدود ۷۰ نسخه کتاب فارسی جزئیات خریدهای نمایشگاهی امسال هستند.

معرفی یک طرح

از جمله سخنرانی هایی که در خرداد ماه در پژوهشگاه تاریخ پژوهشگاه برگزار شد، معرفی طرح "مطالعه توسعه تاریخی خرمشهر در دوره های قاجاریه و پهلوی" بود. سرپرست طرح فاطمه پیرا در توضیح و معرفی این طرح چنین گفت:

«سال ۱۳۸۶ در سفر به خرمشهر، شاهد تضاد آشکار میان اوضاع فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهر پیش و پس از جنگ بودم. شهری که بر پایه تجارت بین المللی، برنامه ریزی های کلان توانسته بود به رشد و توسعه ای هماهنگ دست یابد، اکنون نه تنها جایگاه قبلی خود را در تعاملات بین المللی از دست داده بود، بلکه دگرگونی های ناهمگونی در اوضاع اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهر پدید آمده بود.

علت این دگرگونی و آشفتگی چه بود؟ آیا این امر ناشی از دگرگونی های سیاسی و اقتصادی است یا تغییرات جمعیتی شهر؟ و اینکه چرا بازسازی های انجام شده تا کنون نتوانسته به احیای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شهر منجر شود؟ در جستجوی یافتن پاسخی برای این سوال ها، ابتدا به گزارشات سازمان ها و نهادهای دولتی و غیردولتی که درگیر بازسازی خرمشهر بودند، مراجعه کردم؛

بودجه و غیره بود، تا ضمن استفاده از نتایج تحقیقات انجام شده توسط آنها، طرح مزبور با توجه به رویکرد فرهنگی اش به این سازمان ها معرفی شود.

به موازات این تلاش ها، مطالعات کتابخانه ای نیز کلید خورد. اولین گام یافتن پیشینه شهر خرمشهر در آثار کلاسیک جغرافیای تاریخی نظیر المسالك و الممالک ها بود.

سپس اطلاعات گردآوری شده با اطلاعات بدست آمده از سفرنامه ها و خاطرات که از قرون اولیه اسلامی تا دوره معاصر را در بر می گرفت، ادامه یافت. تا کنون بالغ بر شصت عنوان کتاب مورد مطالعه و یادداشت برداری قرار گرفته است.

سپس با مراجعه به آرشیو روزنامه اطلاعات و نسخه های چاپ شده روزنامه اطلاعات از سال ۱۳۰۵ تا ۱۳۵۸ مطالب این روزنامه را بررسی کردم. همچنین با مراجعه به آرشیو کتابخانه و اسناد ملی نیز تا کنون بالغ بر ۲۰۰۰ رکورد مرتبط با موضوع یافت شده است، که برخی از این رکوردها بالغ بر سیصد صفحه است.

قدم بعدی نیز مراجعه به کتابخانه مجلس برای بررسی قوانین، مشروح مذاکرات، عرایض و تلگرافات موجود است.

البته به این مراکز می بایست آرشیوهای غنی مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه، مرکز اسناد ریاست جمهوری، موسسه مطالعات تاریخ معاصر، سازمان هلال احمر، سازمان حج و اوقاف و امور خیریه افزود که در فازهای بعدی تحقیق مورد استفاده و بهره برداری قرار خواهد گرفت.»

سپس مقالات همایش های برگزار شده در این زمینه و گزارشات و آمارهای وزارت بازرگانی در مورد استان خوزستان را مطالعه کردم. بررسی های مقدماتی به طور ضمنی نظر اولیه ام را مبنی بر گسست بنیان های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، و تاثیر منفی آن بر روند توسعه شهر تایید می کرد.

این مسئله زمینه ساز انجام یک پژوهش تاریخی برای بررسی چگونگی مراحل توسعه شهر خرمشهر شد. به این ترتیب بر پایه مشاهدات شخصی و بررسی های انجام شده، طرح "مطالعه تاریخی توسعه شهر خرمشهر در دوره های قاجاریه و پهلوی" تهیه و به پژوهشگاه تقدیم شد و مورد تصویب شورای پژوهشی قرار گرفت.

با توجه به محل اجرای طرح یعنی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، این طرح رویکردی فرهنگی به مقوله توسعه خواهد داشت، البته بر مبنای پژوهش های تاریخی ساختارهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی شهر نیز بررسی خواهد شد.

بنابر این علاوه بر مطالعات کتابخانه ای و آرشیوی، گزارشات و آمارهای تهیه شده نیز به طور کروئولوژیک مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. طرح مزبور در سیر مطالعاتی خود تا کنون مراحل مختلفی را پشت سر گذاشته است. در مرحله اول تلاش شد، فهرست مفصلی از نگارش ها و گزارش های انجام شده فراهم و طبقه بندی شود. قدم بعدی تماس با مدیران و مسئولان نهادهای دولتی و غیردولتی نظیر استانداری خوزستان، شهرداری خرمشهر، منطقه آزاد اروند، سازمان برنامه و

مرور فوری

● بررسی های مقدماتی نظر اولیه ام را مبنی بر گسست بنیان های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و تاثیر منفی آن بر روند توسعه شهر تایید می کرد. این مسئله زمینه ساز انجام یک پژوهش تاریخی برای بررسی چگونگی مراحل توسعه شهر خرمشهر شد.

نخستین نشست درس گفتار های دین و فلسفه در سال جاری به چه مسائلی پرداخت؟

دین و نظریه تکامل

نخستین نشست از سلسله درس گفتارهای فلسفه دین در سال جدید با سخنرانی دکتر حسن میاننداری، دکتر سیدحسن حسینی، دکتر آیت اللهی و دکتر قاسم پور حسن و با محوریت عنوان "دین و نظریه تکامل" برگزار شد. آنچه در ادامه می آید خلاصه ای کوتاه از این سخنرانی هاست:

در این نشست دکتر قاسم پور حسن استادیار دانشگاه علامه طباطبایی به بررسی انتقادی نظریه تکامل از دیدگاه علامه طباطبایی، حسین نصر و شهید مرتضی مطهری پرداخت و گفت: «علامه طباطبایی همه مباحث تکامل را در ذیل بحث "انسان و قرآن" قرار می دهد و با توجه به آیات قرآن به ویژه آیات اول سوره نساء، مؤمنون و سجده به بررسی تکامل در خلقت جهان می پردازد. علامه طباطبایی دو دیدگاه خلقت دفعی و تدریجی را بیان کرده و دیدگاه خلقت دفعی را مطابق آیه اول سوره نساء می پذیرد. علامه و نصر بر بی دلیل بودن فرضیه تکامل تأکید دارند. علامه معتقد است که محور نظریه تکامل بر خلق تدریجی آدمی است و تمام مناقشات علامه بر خلقت انسان محدود می شود.»

وی به دیدگاه شهید مطهری در مورد نظریه تکامل اشاره کرد و گفت: این استاد فلسفه تصریح کرد: «شهید مطهری معتقد است نه تنها نظریه تکامل ضد الهی نیست بلکه با اصل تکامل بهتر می توان دخالت قوه ای مدبر و هادی و راهنما را در وجود موجودات

زنده و هدفداری جهان اثبات کرد.»

در این نشست دکتر حمیدرضا آیت اللهی نیز در "نقد نظریات سازگاری تکامل و خلقت" گفت: «با ظهور نظریه تکامل با تطور انواع، از جانب داروین این نظریه با آموزه خلقت آدم ابوالبشر در تعارض افتاد. برای رفع این تعارض تلاش های بسیاری انجام شد اما طیف پاسخهای ارائه شده معمولاً با چالش جدیدی گرفتار آمدند. گستره این پاسخ ها شامل پاسخ های ناواقع گرایانه در زبان دین و بیان نمادین از آموزه های دینی از یک طرف و طرد آموزه های دینی یا طرد نگرش علمی از طرف دیگر را شامل می شود.»

وی همچنین افزود: «آنچه در این میان مورد توجه است اینکه به راه حل های ناواقع گرایانه بسیاری از آموزه های دینی محتوای خود را از دست می دهند و با چالش سلیقه های مختلف نامدل برای تبیین آموزه های دینی مواجه می شوند و نگرش دینی از بستر معمول آن جدا و منفک می شود. اما در راه حل های طرد آموزه های دینی یا طرد نگرش علمی، با نادیده گرفتن شواهد منطقی و اصرار بر نوعی جزم گرایی بی منطق در علم یا دین مواجه می شویم.»

همچنین در این نشست دکتر حسن میاننداری عضو مؤسسه حکمت و فلسفه ایران در موضوع "تکامل و دین از منظر فلسفه زیست شناسی" سخنرانی کرد و دکتر سیدحسن حسینی دانشیار دانشگاه صنعتی شریف به ارائه گزارشی از نظرات داو کینز در مورد نظریه تکامل پرداخت.

پرتال جامع علوم انسانی رونمایی شد

ادامه از صفحه یک - وی در بخش پایانی سخنان خود، با تاکید بر افزایش میزان آثار در این پایگاه برای یافتن قابلیت رقابت جهانی آن، ابراز امیدواری کرد که با استفاده از این پرتال بتوانیم مدیریت را در حوزه علوم انسانی در کشور سامان دهیم.

در ادامه این مراسم، دکتر حمیدرضا آیت الهی به عنوان مجری پرتال جامع علوم انسانی، ایجاد مرکزی برای دسترسی و هم افزایی فعالیت های علمی و پژوهشی در حوزه علوم انسانی، ایجاد بانک اطلاعات جامع و روز آمد مقالات، کتب و فرآورده های علمی چند رسانه ای به صورت متمرکز، ایجاد جامعه مجازی از فعالان عرصه تحقیق و پژوهش در علوم انسانی جهت تعامل با مخاطبان را از اهداف راه اندازی پرتال جامع علوم انسانی عنوان کرد. وی همچنین در خصوص کارکرد این سیستم اظهار داشت: پرتال جامع علوم انسانی پروژه منحصر به فردی است که شامل بیش از دو هزار و ۵۰۰ پایگاه تخصصی در رشته ها و گرایش های مختلف علوم انسانی و اسلامی است. دکتر آیت الهی گفت: «این پایگاه ها به صورت درختی به یکدیگر متصل هستند و داده های علمی برای نخستین بار بر اساس چهار معیار مستقل موضوع، صاحب اثر، زمان و منبع انتشار طبقه بندی شده و قابل دسترس است. هم اکنون نسخه ابتدایی پرتال جامع علوم انسانی با جمع آوری بیش از یکصد و ده هزار مقاله تمام متن و بیش از ۷۰ هزار داده علمی به صورت متادیتا در دسترس پژوهشگران قرار دارد.» رئیس پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی ابراز امیدواری کرد: «در فاز دوم پرتال جامع علوم انسانی، افزایش حجم مقالات موجود در این بانک اطلاعاتی از ۱۱۰ هزار مقاله به ۴۰۰ هزار مقاله تمام متن افزایش می یابد که با برداشتن این گام در سال ۹۰ کلیه مقالات علمی منتشر شده به زبان فارسی در کشور از ابتدای انقلاب تا کنون در دسترس مخاطبان قرار می گیرد.» باراه اندازی پرتال جامع علوم انسانی، بخش قابل توجهی از علوم انسانی بومی که توسط محققین و پژوهشگران ایرانی تولید شده است به صورت متمرکز، دسته بندی شده و سهیل الوصول در اختیار دانشجویان و اساتید حوزه علوم انسانی قرار می گیرد. همچنین ورود و اخذ اطلاعات از پرتال جامع علوم انسانی به صورت رایگان انجام می شود و علاقه مندان می توانند با مراجعه به آدرس اینترنتی www.Ensani.ir از اطلاعات این پرتال بهره مند شوند.

کدام برنامه، چه روزی برگزار می شود؟

جدول سخنرانی های تیر

برگزاری سخنرانی علمی و تخصصی جزء سیاست های مورد تاکید پژوهشگاه بوده است. اعلام زمانبندی این برنامه ها همکاران پژوهشگاه و علاقه مندان خارج از مجموعه را برای استفاده بهتر از آنها کمک می کند. جدول زیر موضوع و زمان برگزاری تعدادی از برنامه های تیر ماه را در ماه جاری نشان می دهد. یک بار دیگر از همکاران، گروه ها و پژوهشکده دعوت می شود فهرست برنامه های هر ماه خود را حداکثر تا بیست و پنجم ماه قبل اعلام کنند. [■]

زمان	موضوع	سخنران
۴/۴ ۱۶ تا ۱۸	مدرنیته (آموزشی) تقلید یا تکوین	دکتر ناصر تکمیل همایون
۴/۹ ۱۶ تا ۱۸	نگاهی به رویکرد های جدید در تاریخ اجتماعی	دکتر حسین علی نوذری
۴/۱۳ ۱۴ تا ۱۸	رشد اخلاقی در برنامه فلسفه برای کودکان و نوجوانان از منظر فلسفه و روانشناسی	دکتر مستخدمین حسینی - دکتر کریمی
۴/۱۸ ۱۰ تا ۱۲	وضعیت علوم اجتماعی در جوامع پیرامونی	دکتر علیرضا تاجداری
۴/۲۱ ۱۶ تا ۱۸	ارائه راهکار برای مطالعات سکه شناسی	میزگرد سکه شناسان
۴/۲۲ ۱۴ تا ۱۶	تعبیر مسئله عماء در عرفان اسلامی بر مبنای مدل تئوری نظریه بیگ بنگ	دکتر هادی و کیلی
۴/۲۸ ۱۰ تا ۱۲	تحلیل بحران های موثر بر امنیت اجتماعی ایران از سال ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۶ -	آقای محمود عسگری
۴/۲۷ ۱۴ تا ۱۶	چیستی تاریخ سیاسی	دکتر احمد گل محمدی

کتاب دکتر یوسفی فر برگزیده شد

«سرگذشت بازار بزرگ تهران، بازارها و بازارچه های پیرامونی آن در دو بیست سال اخیر» که به مدیریت دکتر شهرام یوسفی فر عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی تدوین شده، در شانزدهمین جایزه کتاب فصل در بخش تاریخ به عنوان کتاب برگزیده انتخاب شد.

این کتاب یک پژوهش گروهی است که به مدت ۴ سال و در بنیاد ایران شناسی با مدیریت دکتر یوسفی فر تالیف و سال ۱۳۸۹ منتشر شده است. با توجه به عمر دو بیست ساله پایتختی تهران و دگرگونی های گسترده معاصر و تأثیر آنها بر سرگذشت بازار، برخی از مهم ترین موضوعات مربوط به بازار بزرگ تهران و بازارچه های پیرامونی آن، بازارهای تجریش و حضرت عبدالعظیم (ع) از ابتدای دوره قاجار تا کنون، در این کتاب بررسی شده است. در این اثر تلاش شده با پژوهشی جامع و بهره گیری از روش های کتابخانه ای و میدانی، کالبد در بازار از وجوه گوناگون تاریخی، جغرافیایی و اقتصادی مانند موقعیت گروه های شغلی و کاربری های امکان مورد بررسی قرار گیرند. نو بودن عرصه مطالعات در بازار تهران به عنوان الگو برای مطالعات آتی، یکی از ویژگی های بارز این کتاب است. در این اثر کالبدهای اصلی و فرعی بازار و عناصر این کالبد به طور مبسوط مورد بحث و بررسی قرار گرفته اند.

بر اساس یافته های این بررسی مشخص می شود که بازار به مثابه یک شهر کوچک، بیشترین عناصر و اجزای شهری را در خود جای داده است. این کالبد یک نقطه به نسبت معین پایه گذاری شده و تقریباً توسعه ای هماهنگ یافته است و تازمانی که به کارکردهای اجتماعی و سیاسی و فرهنگی و اقتصادی خود ادامه داده و به ویژه تازمانی که سازمان اقتصادی اش رانبروی انسانی منسجمی اداره می کند، همچنان پابرجا خواهد بود.

وام خودرو فقط برای ۱۲۰ نفر

کارشناس اداره رفاه جزئیات بیشتری از چگونگی پرداخت وام هایی که مدتی پیش همکاران برای دریافت آنها ثبت نام کرده بودند را اعلام کرد. راحله جمالی با تاکید بر اینکه هنوز درباره مکانیزم دقیق، زمان و نحوه پرداخت وام ها تصمیم گیری نشده است، گفت: «البته میزان وام ها از قبل هم اعلام شده بود که ۷ میلیون تومان برای وام خودرو، ۴ میلیون تومان برای وام کالا و یک میلیون تومان برای وام قرض الحسنه است. طبق توافق با بانک ملی امکان پرداخت ۱۲۰ فقره وام خودرو وجود دارد که باید درباره واجدان شرایط از سوی مدیریت امور اداری و مالی تصمیم گیری شود.»

به گفته جمالی در مجموع ۲۰۴ نفر برای دریافت وام ثبت نام کرده اند که اکثر آنها متقاضی دریافت هر سه نوع وام هستند اما فقط یک وام به آنها تعلق خواهد گرفت. از این ۲۰۴ نفر، ۲۳ نفر عضو هیئت علمی، ۲۷ نفر کارمند رسمی، ۱۹ نفر کارمند پیمانی، ۷۳ نفر کارمند کار معین و ۵۳ نفر نیز کارمند شرکتی هستند. طبق قوانین بانک ملی کسانی که تا کنون وام خودرو دریافت کرده اند، امکان دریافت مجدد آن را ندارند و متقاضیان وام کالا هم باید فاکتور خرید کالا ارائه کنند. پیش بینی می شود به همه ثبت نام کنندگان یکی از انواع این ۳ وام تعلق گیرد. همچنین بر اساس اعلام اداره رفاه در هفته کتاب به کلیه اعضای هیئت علمی معادل ۱۰۰ هزار تومان و کلیه کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی کار معین معادل ۵۰ هزار تومان بن کتاب تعلق گرفت.

نخستین کارگاه حکمت اسلامی و عالم معاصر با حضور اساتید برجسته فلسفه و حکمت برگزار شد

تلاش برای تاثیر گذاری فلسفه اسلامی

در نشست اول با موضوع حکمت اسلامی و دیدگاه آیت... جوادی آملی، حجت الاسلام دکتر حمید پارسانیا، حجت الاسلام دکتر محمدرضا مصطفی پور و حجت الاسلام دکتر مرتضی واعظ جوادی سخنرانی کردند. حکمت اسلامی و علامه جعفری عنوان دومین نشست نخستین روز کارگاه بود که با سخنرانی دکتر عبدالرحیم گواهی، دکتر محمد حسین مظفری و دکتر سیدیحیی یثربی برگزار شد. سومین نشست هم درباره حکمت اسلامی و علامه طباطبایی برگزار شد. در نشست چهارم نیز دکتر عبدالرزاق حسامی فر، دکتر مسعود امید و دکتر علی اکبر احمدی سخنرانی کردند. دوم این کارگاه با سخنرانی آیت... سید محمد خامنه ای (رییس بنیاد حکمت اسلامی صدر) آغاز شد. سپس آیت... سید حسن سعادت مصطفوی با موضوع ضرورت بازخوانی حکمت عقلی سینوی در عالم معاصر سخنرانی کرد. برای روز دوم این کارگاه هم برگزاری ۴ نشست تخصصی با حضور صاحب نظران شناخته شده در حوزه های مرتبط پیش بینی شده بود. در پایان همه این نشست ها و با حضور سخنرانان جلسات پرسش و پاسخ نیز برگزار شد. اختتامیه کارگاه «حکمت اسلامی و عالم معاصر» چهارشنبه ساعت ۱۸:۳۰ برگزار شد. خلاصه ای از سخنرانی ها و نشست ها برگزار شده در این کارگاه پیش روی شماست.

اخبار

نشست ها + اخبار

ویژه نامه کارگاه حکمت اسلامی

ویژه نامه کارگاه حکمت اسلامی

سرشار از پراکنده گویی. با اینکه در فلسفه غرب برخی بزرگان پرورش یافتند اما به تعریف فلسفه عمل نکردند و من نمی توانم به آنها فیلسوف بگویم چون فلسفه باید یک سیستم کامل باشد و سازگاری درونی داشته باشد و مسائل آن با یکدیگر متناقض نباشد و به همه سئوالات فلسفی و جهان شناختی پاسخ دهد. تعریف دیگر فلسفه که متأسفانه در فلسفه غرب به آن توجه نمی شود این است که فلسفه باید حلال مسائل حیاتی بشر باشد و یکی از مسائلی که این سینا در این خصوص مطرح می کند ربط "هست" و "باید" است. البته تبادل و تعامل میان فلسفه اسلامی و غرب ضروری است. افکار فلسفی بشر ارزشمند است اما ارزشمندی آن دارای مراتب است. شاید مقداری از فلسفه اسلامی از یونان آمده باشد اما دلیل نیست که مثل آن باشد همان طور که فلسفه یونان طبق تحقیقات تاریخی از ایران گرفته شده است و فلسفه باید در تمدن بشری ریشه داشته باشد. بنا بر تحقیقات انجام شده همان افکار فلسفی هم از وحی و آموزه های پیامبران برآمده است. باید گفت فلسفه اسلامی حقیقی مشمول تعریف جامع فلسفه است.

● آیت الله سید محمد خامنه ای

حواص پنجگانه را نیز حیوانات دارند و قوه خطرناک مقابل "عقل" قوه "وهم" است. شیخ بوعلی اگر در مورد عرفان سخن می گوید بر عرفان عقلی تأکید دارد و معتقد است که بر خیالیاتی ها هیچ دلیلی نیست پس عقل خود را ملاک قرار دهید و این جز با فلسفه اسلامی که بر اصول عقلی شیخ الرئیس و دیگر فلاسفه اسلامی تأکید دارد، حاصل نمی شود و برای پویا شدن فلسفه اسلامی باید از کتب فلسفی ما مسائل غیرعقلی و وهمی پاک شود. نوع آموزش فلسفه در کشور دچار نابسامانی است. با این روش آموزش فلسفه نمی توانیم فیلسوف پرور شویم و خوف این می رود که این میراث عظیم را از دست بدهیم و تنها با افرادی که یک سری اطلاعات فلسفی دارند مواجه شویم. به همین دلیل باید فلسفه سینوی که اساس فلسفه اسلامی است خوانده شود و باید متون آن با حسن ظن خوانده شود تا به نتیجه برسد. فلسفه اسلامی در حال نابودی است و این روش تدریس در دانشگاه ها غلط است چون تدریس فلسفه سه مرحله دارد که دو مرحله آن اصلاً در سطح دانشگاه ها نمی گنجد چرا که نیازمند یک فضای وسیع مطالعاتی است که تنها متون اصلی فلسفه اسلامی خوانده شود.

● آیت الله سید حسن سعادت مصطفوی

رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا با تأکید بر اینکه تفکر باید استدلالی باشد از پراکنده گویی در فلسفه غرب انتقاد کرد و گفت: فلسفه باید حلال مسائل حیاتی بشر باشد. حکمت اسلامی از بیت امامت و امیرالمومنین (ع) شروع شد و همه ائمه اطهار حتی در زیارت نامه ها حکمت و معرفت توحید را با آن تعریف دقیق علمی و فلسفی می توان دید. این سینا نیز به برکت تشیع و آشنایی با حکمت ائمه توانست آن را به صورت فلسفی بیان کند و به بسیاری از سئوالات مشکل عقلی پاسخ دهد. در پاسخ به این سؤال که آیا فلسفه اسلامی فلسفه است یا خیر باید گفت: فلسفه ای جز فلسفه اسلامی امروز نیست. حکمت یا فلسفه دو جور تعریف دارد و اساس کار علمی بر منطق است. یک معنای فلسفه کشف است و فلسفه یعنی استدلال و آنچه بدون استدلال است فتوا می شود و فلسفه اکتشاف حقایق عالم و کشف قواعد اصلی کلی عالم به معنی (عمده) است و هم فلاسفه هم عرفا و هم علما این دغدغه را دارند که از کجا آمده ام منم بهر چه بود... فلسفه ارنه انبیا است و حکما شاگردان انبیا هستند چون در ابتدا فلسفه در دیرها بود و در ایران مغان ایرانی (روحانیون حامل علم و حامل حکمت بودند) تفکر باید استدلالی باشد نه اینکه مانند فلسفه غرب

آیت الله سید حسن سعادت مصطفوی استاد ممتاز دانشگاه امام صادق (ع) گفت: «مشایی ها بسیار اشتباه دارند و من شیخ الرئیس را مشایی نمی دانم و آنچه ضرورت دارد بازخوانی حکمت سینوی است که متأسفانه در زمان ما مهجور مانده است و نه در حوزه و نه در دانشگاه به آن توجه نمی شود. اگر حکمت سینوی نبود ما اصلاً فلسفه نداشتیم چرا که فلسفه ملاصدرا متکی بر اصول شیخ بوعلی است. اگر اصول شیخ را از حکمت صدرایی برداریم تنها یک سلسله مسائل کلامی و عرفانی باقی می ماند و عقل تنها راه انتقال علم است. علم از طریق شهود قابل انتقال نیست و تنها عقل واسطه انتقال علم است به همین دلیل هر عملی که عقلانی تر باشد ارزشمندتر است و قدرت خیال نیز سرمایه اصلی عرفا است که یا به آن دست می یابند و یا به اشتباه می افتند. اتهاماتی که به ابن سینا در مورد ادراکات جزئی و کلی بیان می شود مبنایی ندارد. خواجه نصیر در تشریح نظر شیخ بوعلی در مورد عقل تأکید می کند که ادراکات کلی و جزئی برای نفس است و نفس کلیات را بدون واسطه و جزئیات را به واسطه درک می کند و شیخ الرئیس همه قوا را مراتب نفس می داند. مرتبه عالی نفس عقل است و عقل است که موجب تمایز انسان از حیوان است والا قوه و هم و خیال و

فلسفه ارنه انبیاست

آموزش فلسفه در کشور نابسامان است

بررسی نظریه ادراکات اعتباری

دکتر حسین هوشنگی استادیار گروه فلسفه دانشگاه امام صادق با ارائه مقاله ای با عنوان "نظریه ادراکات اعتباری علامه طباطبایی و فلسفه های مضاف" گفت: نظریه ادراکات اعتباری یک نظریه ابداعی و ابتکاری در حوزه ادراکات عملی است و بنا به لوازم و استلزامات آن، به حکمت عملی به تعبیر سنتی، سرشت و سرنوشت جدیدی می یابد. در نظریه ادراکات اعتباری، علامه طباطبایی با مطرح ساختن تبیینی خاص از نحوه شکل گیری دانش های عملی انسان در تعامل و تبادل با واقع زیستی - روانی انسان با محیط طبیعی و اجتماعی او، دستمایه و زمینه فربهی را برای گشایش افق های نظری جدید در فلسفه های با اصطلاح مضافی همچون فلسفه اخلاق، فلسفه حقوق، فلسفه سیاسی، فلسفه فعل و معرفت شناسی فراهم آورده است. بنابراین نظریه ادراکات اعتباری علامه طباطبایی بانی در تمایز حکمت عملی و نظری است. از دیدگاهی عام تر و با توجه به ظرفیت های غنی و بالای این نظریه در تبیین و توجیه گزاره ها و قواعد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و هنرها و آداب و رسوم فرهنگی می توان این نظریه را مبنا و سرپلی جهت نظریه پردازی در حوزه فلسفه علوم انسانی و اجتماعی قرار داد.

● دکتر حسین هوشنگی

آینده حکمت منوط به نگاه نقادانه است

دکتر علی اصغر مصلح، استناد دانشگاه علامه طباطبایی گفت: نگاه تاریخی و نقادانه از میزان های ارزیابی سنت ها است و اگر فلسفه اسلامی نتواند نگاه نقادانه به خود داشته باشد نشان از ناتوانی او برای ورود به عالم معاصر و گفتگو است. فلسفه و حکمت اسلامی سنتی در کنار سایر سنتها در فرهنگ اسلامی - به ویژه ایرانی - است. کسانی که به حکمت اسلامی در عالم معاصر اهمیت داده و به صورت های مختلفی به تدریس و تحقیق در آن پرداخته اند، دارای سه گونه رویکرد آلی (بزاری)، اصلی (اصالت داشتن) و طریقی هستند. آینده حکمت اسلامی با رویکرد طریقی ممکن است. با رویکرد طریقی ما در مواجهه با پرسشهای معاصر می توانیم رویور شویم و باید به حکمت به عنوان یک میراث توجه شود تا با مبنای فرهنگی و تاریخی وارد فضای تفکر در علم معاصر شویم. در شرایطی که آینده بشری به یکدیگر پیوند می خورد ما باید بتوانیم امکانات فرهنگی خود را به میدان بیاوریم. آینده و بقای حکمت اسلامی به عوامل درونی و برونی آن بر می گردد. نگاه تاریخی و نقادانه را از میزان های ارزیابی سنت ها است. اگر فلسفه اسلامی نتواند نگاه نقادانه به خود داشته باشد نشان از ناتوانی او برای ورود به عالم معاصر و گفتگو است.

● دکتر علی اصغر مصلح

فلسفه و هیچ فلسفه ای مثل علم به معنی اصطلاحی لفظ به وفای ذهن نمی رسد و هیچ فلسفه ای نیست که بر آن اتفاق نظر حاصل شده باشد البته حوزه های فلسفه طرفداران و استدلال های خاص خود را دارند.

البته امکان خارج شدن از این مشکل وجود دارد. فلسفه از ابتدا تا زمان ما این چنین بوده و ما نمی توانیم بگویم مثلاً کانت غلط است چرا که کانت آموزگار زمان است البته من کانت را همان گونه می خوانم که هگل، افلاطون، ابن سینا و... را می خوانم و اگر فرقی بین فلسفه ها می گذاریم تفاوت تاریخی است و نه نسبت، چون جلوه ها با یکدیگر متفاوت است اما معنی این نیست که مظهر هم نسبی است. آزاد شدن از عادات زمانه شرط سختی است. باید تاریخی فکر کنیم یعنی از عادات زمانه رها شویم چنان به امروز نگاه کنیم که به قرن پنجم هجری نگاه می کنیم این آزادی همت می طلبد که همان دو بال علم و عشق است.

فلسفه اسلامی میراث ما نیست که آن را تقسیم کنیم و مایه مفاخرت ما شود - البته در سر جایش درست است - اما من سعدی را برای مفاخرت نمی خوانم بلکه از سعدی همسخنی و هم زبانی می آموزم و از او راه می گویم چون تفکر بزرگ است. فلسفه اسلامی امروز اگر صرفاً به اثبات مطالبی که در کتب آمده پردازد و اصرار داشته باشد فلسفه درست این است و جز این نیست البته راهی است اما این هیچ راهی به دیالوگ پیدا نمی کند برای دیالوگ با فلسفه عالم باید گوش شنیدن فلسفه ها را هم داشته باشیم و با خواندن این فلسفه ها از فلسفه خودمان استنتاج کنیم و آن وقت فلسفه اسلامی به زبان می آید و در این صورت ما با فلسفه اسلامی هم سخن می شویم.

● دکتر داوری اردکانی

آخرت محور و عمل گروهی دنیا محور است. باید توجه داشته باشیم که مسئله "وجود خدا" از دغدغه های اصلی فلسفه اسلامی است و رویکرد غالب فلاسفه اسلامی "قرینه گروهی برهانی" است. مراجعه به آرای فیلسوفان مسلمان و بازسازی آنها به زبان جدید اجازه هم سخنی با نظریات معاصر را در اختیار ما قرار می دهد.

به عنوان مثال با تامل در اندیشه های ابن سینا می توان به بازسازی دیدگاه او در قالب قرینه گروهی برهانی و با تامل در اندیشه های ملاصدرا می توان به بازسازی دیدگاه او در قالب ایمان گروهی از نوع سوم اقدام کرد همچنین توجه به آرای غزال یامکان بازسازی آنها را در قالب عمل گروهی به ما می دهد. فهم دقیق الگوهای خداآوری در دوره معاصر تلاش برای بازسازی نظرات فیلسوفان مسلمان این اجازه را به ما می دهد که در مواجهه با الحاد و الگوهای مختلف آن نیز به خوبی عمل نماییم.

● دکتر رضا اکبری

دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم با اشاره به اینکه در فلسفه اتفاق نظر نیست در سخنرانی خود بر امکان هم سخنی فلسفه اسلامی و عامل معاصر تأکید کرد و گفت: فلسفه اسلامی اگر تنها به اثبات مطالب خود پردازد هیچ راهی به دیالوگ نمی یابد.

فلسفه بحث عقلی است و بحث عقلی در وادی نظر به زمان مربوط نمی شود به همین دلیل وقتی از فلسفه اسلامی و زمان حاضر سخن می گویم شاید می خواهیم بپرسیم ما امروز چگونه فلسفه اسلامی را می فهمیم؟ تلقی ها از فلسفه متفاوت است تلقی یک شرق شناس با تلقی یک ایرانی و یک عرب مصری و یا حتی مغربی از فلسفه با یکدیگر متفاوت است، پس بهتر است در این شرایط به هم سخنی بیندیشیم. اگر فلسفه تنها به یک علم تبدیل شود و از آنچه در او نهفته است یعنی "حب" منفک شود امکان دیالوگ از بین می رود یعنی اگر عشق نباشد دیالوگ دیگر معنی ندارد و به مونولوگ و تحکم می انجامد. فلاسفه نیازمند منطق هستند، اما اگر به صرف منطق تبدیل شود و از حب جدا شود از دیالوگ دور شده و به تحکم می رسد. من در کتاب کوچک خود درباره تاریخ فلسفه اسلامی به این پرداخته ام که ما امروز چگونه فلسفه اسلامی را می فهمیم و یا استادان فلسفه در اروپا، آمریکا، مصر و... چگونه فلسفه اسلامی را می فهمند؟ و این اختلاف از کجاست؟ آنچه ظاهر است اینکه بینش از موضع ایدئولوژیک غلبه دارد چه دانسته و چه نادانسته؛ ساده ترین صورت آن این است که آنچه من دوست ندارم اصلاً نمی خواهم در مثلاً ابن سینا ببینیم و این در حالی است که من دانشجو هستم!

الان بر یک فلسفه اتفاق نظر وجود ندارد. من ابن سینا را می خوانم که او را در زمان دریابم نه در سال ۴۰۰ هجری به این معنی که

دکتر رضا اکبری دانشیار دانشگاه امام صادق (ع) در مقاله خود با موضوع «حکمت اسلامی و خداآوری/ چالش های اخلاقی» بر امکان همسخنی فلسفه اسلامی با جهان معاصر تأکید کرد و گفت: «مراجعه به آرای فیلسوفان مسلمان و بازسازی آنها به زبان جدید اجازه هم سخنی با نظریات معاصر را در اختیار ما قرار می دهد.»

وی با اشاره به مسئله «الگوهای خداآوری در دوره معاصر و ظرفیت های فلسفه اسلامی» افزود: «در دوره معاصر سه کلان الگوی خداآوری ایمان گروهی، قرینه گروهی، عمل گروهی وجود دارد که هر یک از این سه کلان الگو متضمن الگوهایی می باشد. "ایمان گروهی" سه نظریه عمده را شامل می شود که بر اساس آنها ایمان در تعارض با استدلال عقلانی، بی ارتباط با استدلال عقلانی یا بی نیاز از استدلال عقلانی است. "قرینه گروهی" دو نظریه عمده قرینه گروهی برهانی و قرینه گروهی استقرایی (احتمالاتی) را در بر می گیرد و "عمل گروهی" نیز مشتمل بر دو نظریه عمل گروهی

اتفاق نظر در فلسفه وجود ندارد

بازسازی آرای فلاسفه اسلامی

مرور فوری

● اگر حقوق بشر خواهد تحقق یابد خیلی از عوامل باید جمع باشند، به لحاظ معرفتی حقوق بشر یک حوزه معرفتی است که از زمینه‌های پیشین معرفتی تأثیر می‌گیرد و در زمینه‌های بعدی معرفتی نیز تأثیر می‌گذارد...

استنباطی را به میدان می‌آورد که وجه دیگری از عقل است باید توجه داشت که عقل و نقل هر دو ابزار شناخت هستند ولی حکم دهنده خداوند است. عقل و نقل هر دو حقوق را می‌شناسند و این خداوند که حقوق را وضع می‌کند.

استاد جوادی در بررسی مبانی حقوق بشر از سه مبنا یاد می‌کند که استقرائی است. عدالت، آزادی، امنیت و حیات از جمله مبانی حقوق بشر از دیدگاه استاد جوادی هستند. براساس مبانی برشمرده شده توسط استاد آزادی با آزادی سکولار تفاوت دارد. از نظر ایشان عدالت بر محور حقیقت قرار می‌گیرد و به معنای قرار گرفتن هر شیئی در جایگاهش است.

● حجت‌الاسلام دکتر حمید پارسانیا

هر باور با واسطه باور دیگر آن نیز به باور اول منتهی می‌شود. علامه طباطبایی با شناخت از مسایل بنیادین معرفت شناسی مهمترین مسئله در معرفت را خطاناپذیری و تصحیح ناپذیری باور برمی‌شمارد.

دو عنصری که مهمترین کاستی و ضعف میناگرایی به شمار می‌رود. علامه باورهای فکری و بدیهیات را باور پایه تلقی می‌کند و امکان معرفت را بر همین اساس توجیه می‌کند. وی پیوند میان باورهای غیر پایه و پایه را از نوع توالد و باروری می‌داند و مهمترین دلیل بر وجود باورهای فطری یا بی‌واسطه را محال بودن فرض عدم تناهی در سلسله علل تصدیقی برمی‌شمرد و بر این اساس معتقد است باید تمام علوم و باورهای غیر بدیهی منتهی به بدیهیات شوند.

علامه قائل به این است که باورهای پایه صدق خود را تضمین می‌کنند و لذا خطاناپذیرند. به باور او تمام قضایا در نهایت باید به سه اصل هویت، امتناع اجتماع و ارتفاع نقیضین باز گردانده شوند.

برخلاف میناگرایان که نتوانستند مسئله خطاناپذیری و یقین در باور را به درستی اثبات کنند علامه بر اساس سه اصل فوق این مسئله بنیادین را اثبات کرده و تصریح می‌کند بدون آن هیچ معرفتی یقینی و قطعی نخواهد بود.

● دکتر قاسم پورحسن

دوم محسوب می‌شود که از ارتباط دو حوزه معرفتی سخن می‌گوید. بر این اساس فلسفه حقوق بشر ارتباط میان مقدم و تالی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

معنای دیگر فلسفه حقوق بشر این است که فلسفه حقوق بشر بخشی از فلسفه است و به مبانی حقوق بشر می‌پردازد در این صورت یک علم در چه اول است و فیلسوف حقوق بشر بحث فلسفی می‌کند و مانند نگاه اول صرفاً بحث از ارتباطات نمی‌کند.

از آثار استاد جوادی آملی هر دو معنای فیلسوفی نسبت به حقوق بشر وجود دارد به این معنا که استاد هم روش شناسی می‌کنند به حقوق بشر و هم فیلسوفی. از نظر ایشان تدوین کردن حقوق بشر نیازمند یک حداقل‌هایی از آن مبانی است.

براساس حکمت اسلامی و حکمت صدرایی برای حقوق بشر می‌توان مبانی در نظر گرفت. به لحاظ هستی شناختی مبانی حقوق بشر در حکمت اسلامی براساس توحید است به لحاظ انسان شناختی بحث فطرت انسانی مطرح می‌شود. از دیدگاه استاد جوادی انسان مستخدم بالطبع و مدنی به فطرت است. به لحاظ معرفت شناختی هر مبداء معرفت شناسی اجازه داشتن حقوق بشر مشترک را نمی‌دهد. اگر رویکرد معرفت شناختی ما تجربی (پوزیتیویستی) یا پست مدرن باشد امکان داشتن حقوق بشر مشترک را نخواهیم داشت. معاضدت و همکاری عقل و وحی عقل

خاصی به باورهای استنتاجی انتقال می‌یابد. بر این اساس آدمی هیچ معرفت بی‌واسطه‌ای ندارد. این تفکیک میان باورهای پایه و غیر پایه اصلی ترین خصلت مشترک میان تمام دیدگاه های میناگرایانه در توجیه معرفت بشری است. دلیل تسلسل و دور مهمترین دلیل این دیدگاه در درستی نظریه میناگرایی است.

این دلیل اثبات می‌کند که بدون پذیرش پایه‌های معرفتی امکان تحقق معرفت از بین می‌رود. باورهای استنتاجی یا به باور موجه بی‌واسطه و پایه ختم می‌شوند و یا به یکی از صورت‌های مذکور خواهد بود که تمام شقوق باطل است یعنی باورهای با واسطه به یک باور غیرموجه ختم می‌شود یا سیر ارتباط گزاره ها به نحو تسلسلی و بی‌نهایت ادامه یابد و یا اینکه سیر دوری و حلقه شده به نحوی که

مرور فوری

● استاد علامه طباطبایی مهمترین مسئله در معرفت را خطاناپذیری و البته تصحیح ناپذیری باور برمی‌شمارد، او باورهای فکری و بدیهیات را باور پایه تلقی کرده و امکان معرفت را بر همین اساس توجیه می‌کند...

حجت‌الاسلام دکتر حمید پارسانیا استادیار دانشکده اجتماعی دانشگاه تهران معتقد است به لحاظ هستی شناسی مبانی حقوق بشر در حکمت اسلامی و حکمت صدرایی براساس توحید است. وی در سخنرانی خود با موضوع بررسی موضوع حقوق بشر از دیدگاه آیت‌الله جوادی آملی گفت: حقوق بشر از یک زمینه‌های وجدی معرفتی و زمینه‌های وجودی غیرمعرفتی برخوردار است آنچه به عنوان حقوق بشر تعیین می‌یابد اگر در خارج باشد نیازمند هر دو زمینه است.

اگر حقوق بشر خواهد تحقق یابد خیلی از عوامل باید جمع باشند. به لحاظ معرفتی حقوق بشر یک حوزه معرفتی است که از زمینه‌های پیشین معرفتی تأثیر می‌گیرد و در زمینه‌های بعدی معرفتی نیز تأثیر می‌گذارد و لذا در حلقه محقق نمی‌شود. زمینه‌های پیشین در ابتدا عبارت است از یک سری مبانی که این مبانی اصول و قواعدی هستند که مواد حقوقی از آن انتزاع می‌شوند. عرف، عقل و وحی می‌توانند مواد حقوق باشند.

استاد جوادی آملی در کتاب فلسفه حقوق بشر مراحل سه‌گانه‌ای را به لحاظ منطقی برای حقوق بشر در نظر دارد. این مراحل سه‌گانه عبارتند از: مراحل هستی شناسی، معرفت شناسی و انسان شناسی.

ارتباط میان مواد حقوق بشر و مبانی آن در فلسفه حقوق بشر مورد توجه است. چنین علمی روش شناسی بنیادینی است و علم درجه

دکتر قاسم پورحسن استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی در سخنرانی خود به بررسی نقش باورهای پایه در نظام معرفتی علامه طباطبایی پرداخت و گفت: نظریه میناگرایی هنوز یکی از مهمترین رویکردها در معرفت شناسی است.

در یک تقسیم بندی معتقدیم که میناگرایی به دو قسم کلاسیک و معتدل تقسیم می‌شود. در یک تعریف دیگر میناگرایی به دو شکل درون گرایانه و برون گرایانه است. در تقسیم بندی دیگر که نوعی تقسیم بندی فرعی محسوب می‌شود می‌توانیم صحبت از میناگرایی ساده و مضاعف سخن راند. در میناگرایی کلاسیک و معتدل باورهای ما یا بدیهی هستند یا استنتاجی.

ما در اساس میناگرایی با چند اصل مواجه هستیم که عبارتند از: اصل اجتماع و دیگر اصل ارتفاع. برخی به این دو اصل، اصل هویت را اضافه کرده‌اند. شکل‌های میناگرایی عبارتند از: طولی، شبکه‌ای و درختی. در خصوص میناگرایی نزد علامه یک ایراد وجود دارد و آن این است که چگونه ممکن است باوری پایه و یقینی باشد اما خطاناپذیر هم باشد.

در میناگرایی یا شالوده گروی ساختار معرفت همچون درختی لحاظ می‌شود که تمام سرشاخه‌ها باید به شاخه‌ها و سپس به تنه و ریشه پایان یابد. در این دیدگاه توجیه معرفتی از باورهای پایه نشأت می‌گیرد و با روابط

حقوق بشر در اندیشه استاد جوادی آملی

نظام معرفتی علامه طباطبایی

علم و معلوم در فلسفه اسلامی الهی

رئیس بنیاد بین المللی علوم و حیاتی اسراء در قم معتقد است که براساس فلسفه الهی عالم مبدائی دارد و اشیاء از حیث های گوناگون وجودی محتاج هستند و بر این اساس علم و معلوم در فلسفه الهی، الهی هستند. حجت الاسلام دکتر مرتضی واعظ جوادی رئیس بنیاد بین المللی علوم و حیاتی اسراء در بررسی بازشناسی ساختار علم دینی از منظر آیت الله جوادی آملی گفت: «ثقل معرفت دینی در حوزه فلسفه است اگر نگرش فلسفی به درستی اتفاق بیافتد علم دینی هم بر این اساس شناخته خواهد شد. فلسفه در ابتدا آزاد و مطلق است و تعیین و تقیدی به جایی ندارد و وامدار هیچ معرفتی نیست. فلسفه شناخت جهان براساس روش عقلی و برهان عقلی است. فلسفه براساس این جهت گیری مسیر معرفتی خود را براساس استدلال ها و براهین تعیین می کند. یا معرفت او نسبت به جهان این می شود که جهان آغاز و مبدایی دارد که این نگرش جهت الهی را به فلسفه می دهد و فلسفه از این به بعد تعیین پیدا می کند. اگر حکیمانه به این موضوع برسیم که معرفت فلسفه اسلامی که برای جهان آغازی متصور است و معتقد به مبدایی برای عالم است مسیر را برای سهم درست علم دینی فراهم کرده ایم. جهت دوم که در فلسفه پیدا می شود این است که فیلسوف براساس براهین جهت گیری الحادی میکند و آغاز و انجامی برای عالم متصور نباشد. بر این اساس اشیاء نیاز به علت فاعلی و غایی ندارند. این جریان فکری فلسفه الحادی را می سازد و این فلسفه نیز مانند

فلسفه الهی متعین و مقید است. باید توجه داشت که ما بیش از این دو جریان جریانی نداریم. براساس نگرش الحادی مبداء و آغاز و انجامی برای جهان وجود ندارد و هر چه هست براساس تصورات طبیعی است. این اتفاق نسبت به علم اشیاء نیز وجود دارد. در مبنای فلسفه الحادی ما به هیچ وجه علم دینی نخواهیم داشت. بر این اساس اصلاً علم یک معرفت و شناختی است که از بن مایه انسانی شکل می گیرد و برای فهم حقایق به معرفتی غیر از عقل نیاز ندارد و از عمل طبیعی برخوردار هست. براساس فلسفه الهی برای عالم مبدایی وجود دارد و اشیاء از حیث های گوناگون وجودی محتاج هستند. هیچ عملی در این نظام اتفاق نمی افتد مگر به نظر حق. این مبنای فکری مسیری را برای انسان باز میکند که دو جریان تکوینی و تدوینی است. در این صحنه ما آنچه را از علم پیدا می کنیم چیزی جز علم الهی نیست. علم و معلوم در این دیدگاه هر دو الهی هستند. خداوند اشیاء را ایجاد کرده و پدیده های مورد بررسی موجود شده اند. هویت های موجودات هویتای ایجاد شده هستند چون از قول خدا تفسیر میکنیم معرفت، معرفت دینی و الهی است. علوم طبیعی هم در این نگرش علوم الهی هستند. ماورای فعل خدا چیزی نداریم و چون معرفت یک حیث ایجاد می دارد که از ناحیه حق می رسد از نظر روش نیز کاملاً حیث الهی پیدا می کند.»

● حجت الاسلام دکتر مرتضی واعظ

دکتر محمدرضا اسدی عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی به بررسی تحلیل رویکرد وجودشناسانه علامه در باب علم پرداخت و گفت: رویکردهای مختلفی برای تحلیل ماهیت علم داریم می توانیم رویکرد معرفت شناسانه نسبت به ماهیت علم داشته باشیم با نگاه تاریخی نیز می توان ماهیت علم را بررسی کرد و یا حتی می توانیم رویکرد هنجاری و ارزشی به ماهیت علم داشته باشیم. در کنار این رویکردها یک رویکرد هستی شناسانه نیز می توان به علم داشت. این رویکرد در فلسفه اسلامی مسبوق به سابقه است و علامه سردمدار این رویکرد نیست و پیش از ایشان نیز این موضوع مورد بررسی فیلسوفان اسلامی بوده است. در فلسفه اسلامی نگاه تاریخی به علم مفقود است و به نگاه معرفت شناسانه نیز توجه جدی نشده اما نگاه هستی شناسانه به ماهیت علم در فرهنگ اسلامی فریه و غنی است.

در فلسفه اسلامی علم و هستی مسابق هم هستند. در فلسفه اسلامی با نگاه ها رویکرد هستی شناسانه به علم نگریده شده چون معتقد است که رویکرد هستی شناسانه به علم پایه و مبنا است ولی خود را بی نیاز از رویکردهای معرفت شناسانه و تاریخی نمی داند. تحلیل هستی شناسانه علامه درباره علم در حد اشتراک لفظی با هستی شناسی هایدگر است و این دو رویکرد هستی شناسانه کاملاً متفاوت با یکدیگر هستند. علامه بنیان جدیدی را در تحلیل هستی شناسی علم بیان

فقدان نگاه تاریخی به علم در فلسفه

کرامت ذاتی از نگاه علامه جعفری

دکتر عبدالرحیم گواهی رئیس مرکز پژوهش ادیان جهان در مورد "کرامت انسانی از منظر علامه جعفری" به سخنرانی پرداخت و گفت: علامه جعفری به سه نوع کرامت انسانی یعنی ذاتی، اکتسابی و عالی قائل است و می گوید ما با آن کرامت انسانی مورد نظر غرب یعنی کرامت ذاتی مشکلی نداریم اما از آن مهمتر کرامت اکتسابی یا اختیاری است. ایشان کرامت انسانی و عدالت را از اصول پیش فقهی می دانند و در تعریف کرامت انسانی می فرمایند که کرامت عبارت است از پاک بودن از آلودگی و عزت و شرف و کمال خاص انسان است و به استناد آیه "ونفخت فيه من روحي" می گویند انسان به این دلیل شایسته مسجود ملائک شد.

علامه همچنین بر حیات معقول تأکید دارند و اختیار، آزادی، وجدان و آگاهی، عقل، تعلیم و تعلم، مظهریت خدا و مقام خلیفه الهی، کمال جویی، شجاعت، ایثار و... را از اصول کرامت انسانی می دانند. ایشان کرامت را امری صرفاً ذاتی ندانسته بلکه در کنار کرامت ذاتی انسان ها، به کرامت اکتسابی نیز که عمدتاً از طریق خدمت و عبودیت و تقواوری حاصل می شود نیز باور دارد. علامه معتقد است اعلامیه حقوق بشر مبانی درستی دارد اما ما می توانیم میان آن و دین اسلام تعاملی ایجاد کنیم و نواقص آن را برطرف کنیم.

● دکتر عبدالرحیم گواهی

آینده حکمت منوط به نگاه نقادانه است

دکتر علی کرباسی زاده استادیار گروه فلسفه دانشگاه اصفهان در ارائه مقاله خود با موضوع "راه های بدیل امکان گفتگو میان حکمت اسلامی و دنیای معاصر" گفت: فلسفه تطبیقی، مطابق دیدگان کربن، به مثابه راه حلی برای خروج از بحران فرهنگ معاصر غربی و فراهم ساختن زمینه امکان گفتگو میان شرق اشاره شده است اما انگیزه کربن چیست و نسبت او با پژوهش های ما کدام است؟ کربن مدعی است که منتقد مدرنیته است ولی در نوشته هایش رویکردی متفاوت با اندیشه انتقادی در پیش می گیرد. به راستی آیا رجوع کربن به حکمت سهرودی به معنای اثبات حقانیت بنیادهای فکری حکمت اسلامی از یک سو و به بن بست رسیدن فلسفه غرب یاز سوی دیگر است؟

نقد کربن بر هگل و نیز تلاش در احیای متافیزیک، در عصر نقد متافیزیک، دچار مشکلات و ناسازگاری هایی است. امکان شنیدن صدای دیگری وجود دارد اما نه لزوماً از دیدگاه کربن، توجه به مساله دیگری و ضرورت آن نزد متفکرانی مانند هگل، هایدگر، گادامر و دریدا به عنوان راهی بدیل بررسی می شود تا از خلال رهیافتی انتقادی بتوانیم در عرصه تفکر فرهنگ جهانی اثر گذار باشیم.

● دکتر علی کرباسی زاده

نکرده و در سنت صدراپی تفکر می کرده است. از نگاه علامه مفهوم علم و وجود علم با یکدیگر متفاوت هستند. وجود علم به صورت وجودی و مفهوم علم به صورت بدیهی برای ما قابل فهم است. از نظر ایشان حضور یک موجود مجرد برای موجود مجرد دیگر تحلیل وجودی علم نامیده می شود.

این موجود مجرد یعنی معلوم گاهی عین عالم و گاهی غیرعالم است. شق نخست علم حضوری شق ثانی علم حصولی نامیده می شود. به تعبیر دیگر گاهی وجود معلوم نزد عالم حاضر گشته و گاهی ماهیت معلوم نزد عالم حاضر می شود. نکته حایز اهمیت در تحقق علم ضرورت نحوی اتحاد یا وحدت میان عالم و معلوم است. چه ماهیت معلوم نزد عالم حاضر باشد و چه وجود آن در هر صورت معلوم امری مجرد از ماده، قوه و تغییر است. به همین جهت علوم حصولی امری مجرد از ماده و قوه و تغییر بوده و چنین حصولی را علامه حضور نامیده است.

علم حضوری از نظر علامه دارای اقسامی است که یکی علم نفس به ذات خود، دیگری علم نفس به صور ذهنی است. علم نفس به افعال خود مانند حکم کردن، علم نفس به احوال فرد مثل غم و شادی، علم نفس به قوای خود مثل تخیل، علم علت به معلول و بالعکس و علم نفس به امور مادی و محسوس انواع دیگر علم حضوری از نظر علامه طباطبایی به شمار می روند.

● دکتر محمدرضا اسدی

مرور فوری

● جهان غرب به عظمت ابن سینا بیش از حد واقف بوده و بهتر از ما او را می‌شناسد، ابن سینا را اگر از بیرون بیاوریم هیچ چیز از آن باقی نمی‌ماند آینده فلسفه اسلامی وقتی است که ابن سینا را بفهمیم و آن را به دنیا بشناسانیم...

معنا و جودیت هستند البته نه وجود به معنای اگزیستانس.

به جای صحبت از آینده بیابید به حال بازگردیم. آیا در حال حاضر و در جامعه کنونی ما اصطلاحات ملاصدرا و ابن سینا زنده هستند؟ در پاسخ باید گفت اصطلاحات ملاصدرا و ابن سینا در جامعه ما زنده نیستند ما باید فلسفه را بخوانیم ولی نباید آن را خدمت کلام اسلامی بگیریم البته باید توجه داشت کلام اسلامی خیلی مهم است. فیلسوفان ما مسائلی را حل کردند که دیگر فیلسوفان از عهده آن عاجز بودند.

فیلسوفان یهودی بعد از اسلام تحت تاثیر فیلسوفان مسلمان بودند ما نتوانسته ایم این موضوع را نشان دهیم و این بی‌هنری ما بوده است. جهان غرب به عظمت ابن سینا بیش از حد واقف بوده و بهتر از ما او را می‌شناسد. ابن سینا را اگر از فرهنگ مکتوب اسلام نه کتاب و حدیث، بیرون بیاوریم هیچ چیز از آن باقی نمی‌ماند آینده فلسفه اسلامی وقتی است که ابن سینا را بفهمیم و آن را به دنیا بشناسانیم.

● دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی

دوری دارد و به سر جای اول خود بر می‌گردد اگر فکر به آغاز خود بر نگردد به نتیجه نمی‌رسد لذا بسط فکر دوری است و البته نه دور باطل. فلسفه اسلامی نیز باید به آغاز خود بازگردد. باید به آغاز فلسفه اسلامی برگردیم ما فلسفه اسلامی داریم ولی به تاریخ آن آشنایی نداریم. این ناآشنایی هم به آن علت بوده که نگذاشته اند آن را بخوانیم و هم به این علت بوده که پی آن نرفته ایم وقتی بدون تاریخ شویم منجمد می‌شویم همه چیز را می‌توان بدون تاریخ خواند مثلا پزشک خوبی می‌توان شد بدون آنکه تاریخ پزشکی را خواند ولی در مورد فلسفه باید تاریخ آن را خواند و مشکلات گذشته را مورد مطالعه قرار داد. کسی که به گذشته توجه نداشته باشد فیلسوف نیست فلسفه همیشه به آینده نگاه می‌کند به گذشته بر می‌گردد تا بتواند به آینده نگاه کند. انسان از گذشته منفعل است و نسبت به آینده فعال. اگر گذشته را نشناسیم جایگاه کنونی خود را نخواهیم شناخت. گذشته را باید از قید زمان آزاد کرد این کار فکر است.

فکر می‌تواند حوادث گذشته را از زمان خود رها کند و چون آزاد است می‌تواند گذشته را از تقید آزاد کند و مال خود کند و بر اساس آن به آینده نگاه کند بر این اساس آینده داریم. در مورد ابن سینا تعابیر غلطی وجود دارد مثلا فیلسوفان خود ما ابن سینا را مشایی می‌دانند این در حالیست که ابن سینا مشایی نیست. غربی‌ها نیز ابن سینا را افلاطونی و افلوپینی می‌دانند این هم یک غلط تاریخی است. ابن سینا یک حکیم خسروانی است او یک حکیم ایرانی است.

حکمت ایرانی یک حکمت خالده است یعنی زنده‌ای که هر لحظه بیدار است به عبارت بهتر یعنی زنده بیدار. انسان وجودی است و باید بوجود بازگردد. فیلسوفان مسلمان به یک

دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی استاد فلسفه دانشگاه تهران در سخنرانی خود با این موضوع که آیا برای فلسفه اسلامی آینده‌ای متصور است گفت: این سؤال که فلسفه اسلامی چیست مسئله و پرسش مهمی است که آیا اسلام فلسفه آورده است. فلسفه اسلامی آیا به معنای فلسفه‌ای است که فیلسوفان مسلمان تفکر کرده اند البته وجوه دیگری نیز برای تعریف فلسفه اسلامی قابل تصور است ما فیلسوف اسلامی و مسلمان داریم. برای نمونه ابن سینا فیلسوفی مهم است و از اسطو کمتر نیست. مسیحیت فلسفه نداشت، فیلسوفان مسیحی تحت تاثیر اسلام در قرون وسطی بودند جهان مسیحیت در دادگاه فلسفه محاکمه شد این حرف را لئو اشتاروس می‌گوید. در مسیحیت سن توماس فیلسوفی است که قدیس شد اما در اسلامی که عقلاتی است این فیلسوفان بودند که در دادگاه اسلام محاکمه شدند و تکفیر شدند. برای نمونه ابن سینا و فارابی تکفیر شدند و ملاصدرا تبعید شد و تا حدودی نیز تکفیر شد. در کشورهای دیگر اسلامی نیز وضع کم و بیش به همین صورت است باید توجه داشت که ایران مهد فلسفه بوده است کسی که از آینده می‌خواهد سخن بگوید نمی‌تواند گذشته خود را نفهمد. آینده در تقابل با گذشته است.

آینده و گذشته از آن انسان است مجردات و خدا مافوق زمان هستند و گذشته و آینده ندارند انسان تنها موجودی است که عالم دارد چون وجود به رویش گشوده شده است انسان چون فکر دارد عالم دارد اساس عالم فکر است و آنجا که فکر است عالم نیز هست و اگر فکر نباشد عالم نیز وجود ندارد. فکر میزان خود است و فکر منجمد نیست و دارای بسط و گسترش است. باید توجه داشت این بسط و گسترش دوری بوده و افقی نیست. فکر حرکت

ابن سینا یک حکیم خسروانی است

نقد ایده آلیسم در اندیشه استاد مطهری

مسائلی که از ابتدا مورد توجه ایشان بود و در آثار متعدد ایشان و به ویژه مقدمه و پاورقی‌های مقالات اصول فلسفه و روش رئالیسم، مسئله شناخت و شرح مقصود منظومه به تحلیل آن پرداخت مسئله شناخت بود. در خصوص مسئله شناخت اعتبار حسی و کاشفیت آن از خارج دو دیدگاه اصلی وجود دارد که در برابر هم قرار دارند یکی رئالیسم که وجود ما به ازای ادراکات حسی را در خارج می‌پذیرد و شناخت حسی را کاشف از خارج می‌داند و دیگری ایده آلیسم ذهنی که منکر این امر است. علامه طباطبایی در متن اصول فلسفه و روش رئالیسم و به اقتضای ایشان استاد مطهری در این کتاب با دفاع از مبانی رئالیستی فلسفه اسلامی به نقد ایده آلیسم ذهنی یا اصالت تصور از یک سو و نقد مبانی موتریالیسم دیالکتیک از سوی دیگر می‌پردازد. ایشان در کتاب نخست ایده آلیسم به معنای اصالت تصور را از حیث انکار واقعیت هم طراز فلسفه می‌گیرد و فیلسوفان ایده آلیستی چون بارکلی و شوپنهاور را به لحاظ انکار جهان خارج از ظرف ذهن در کنار سوفسطائیان چون پروتاگوراس نام می‌برد در حالیکه در کتاب دوم تحلیل عمیق تری از مسئله شناخت و اثبات جهان خارج به دست می‌دهد.

● دکتر عبدالرزاق حسامی فر

دکتر عبدالرزاق حسامی فر استاد فلسفه دانشگاه بین المللی امام خمینی با بررسی موضوع استاد مطهری و نقد ایده آلیسم در مقاله خود گفت: ایده آلیسم در فلسفه معانی متفاوتی دارد یک ایده آلیسمی که در شناخت شناسی مطرح است و دیگری ایده آلیسمی که در وجود شناسی مورد بحث قرار می‌گیرد. در وجود شناسی ایده آلیسم در برابر مقابل ماتریالیسم قرار می‌گیرد در شناخت ایده آلیسم در برابر رئالیسم قرار می‌گیرد. ایده آلیسم معتقد است که تصور اصالت دارد ولی رئالیسم معتقد است ما به ازای خارجی تصور اصالت دارد. نقدی که مطهری بر ایده آلیسم دارد در آثار گوناگون ایشان مختلف است برخی انتقادات مطهری بر ایده آلیسم ذهنی وارد نیست چون منابعی که در اختیار ایشان بوده محدود بوده اند. فلسفه غرب از قرن ۱۷ شاهد تحولی بنیادی در پژوهش فلسفی بود و فلسفه که تا پیش از این وجود شناسی را محور تفکر فلسفی قرار داده بود پس از آن به معرفت شناسی توجه کرد و بحث درباره نحوه شکل‌گیری شناخت و میزان اعتبار آن را در صدر مسائل فلسفی نشاناند. این تغییر مسیر در قلمرو اسلامی به جهت عدم ارتباط میان دو عالم فلسفه اسلامی و غرب با ۳ قرن تأخیر بازتاب یافت. استاد مطهری به عنوان استاد فلسفه اسلامی کوشید تا ابتدا با آرای فلاسفه غربی دوره جدید آشنا شود پس آنگاه با مبانی فلسفه اسلامی به تحلیل برخی از آراء آنها بپردازد. یکی از

خلاء نظری در حقوق بشر اسلامی

حجت الاسلام دکتر محمدحسین مظفری رئیس مرکز گفتگوی ادیان و تمدن های سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با سخنرانی پیرامون موضوع "مبادی و مبانی نظریه حقوق بشر اسلامی از نگاه علامه جعفری" گفت: در دهه های پایانی قرن بیستم موجی از بیداری اسلامی جهان اسلام را فرا گرفت و تحولات شگرفی را به وجود آورد. در حالی که بسیاری از پیمان نامه های مختلف حقوق بشری در آمده بودند، ملت های مسلمان از آنها می خواستند که از استقلال سیاسی و هویت فرهنگی خود پاسداری کنند.

در نتیجه، شماری از متفکران مسلمان در پی تدوین حقوق بشر اسلامی برآمدند. شمار زیادی از متفکران مسلمان با انتقاد از اعلامیه جهانی حقوق بشر استدلال می کنند که این اعلامیه فاقد هر گونه مبنای فلسفی روشن است؛ در حالیکه حقوق بشر در اعلامیه اسلامی بر مبنای روشن و حقیقی استوار شده است.

تاکنون تمامی ابعاد نظریه حقوق بشر اسلامی به روشنی تبیین نشده است و ضرورت دارد محققان با پیگیری تلاشهای فکری پیشگامان این راه به تکمیل و تدوین آن همت گمارند. خلأ یک چارچوب نظری در مورد حقوق بشر اسلامی در ادبیات موجود قابل مشاهده است و علامه جعفری در بخش مبادی به این نکته توجه کرده اند که اگر مکتب حقوق فطری مبنای عمل و اندیشه ما باشد، می توانیم حقوق بشر اسلامی جهانی داشته باشیم. اگر مبنای حقوق فطری که جهان شمول است برای حقوق بشر لحاظ شود دیگر نباید هیچ تعارضی میان حقوق بشر اسلامی و غرب باشد، پس این تعارض از چیست؟

به علت اینکه نظام حقوق بین المللی بشری محصول مذاکره و مصالحه است بنابراین آسیب هایی چون تأکید بیش از اندازه بر حقوق فردی بدون توجه به ایجاد تعامل میان فردگرایی و جامعه گرایی، تأکید بی اندازه بر حق مداری بدون توجه به تکلیف مداری و آسیب سوم قانون زدگی است؛ اصرار بیش از حد به قانون و حقوق برای رفع مشکلات، خود موجب چالش هایی شده که باید برای آن چاره ای اندیشید. علامه در بحث حقوق بشر بر حق حیات طبیعی و حق حیات معقول تأکید دارد و می گوید حقوق بشر از کرامت ذاتی بشر سرچشمه می گیرد و قابل سلب نیست.

به همین دلیل علامه معتقد است که اگر بشر با اختیار راه درست خود را انتخاب نکند کرامت خود را از دست می دهد. علامه معتقد است در اسلام انسان ها از نظر کرامت اکتسابی برابر نیستند چون ممکن است کرامتشان را از دست بدهند. در بحث آزادی و برابری در اندیشه هم علامه معتقد است که انسان ها در برابر قانون مساوی هستند اما اینکه در اسناد حقوق بشر دو اصطلاح برابری و عدم تبعیض شاه کلید همه مشکلات است درست نیست و باید راهکار دیگری اندیشید.

● حجت الاسلام دکتر محمدحسین مظفری

به ترمیم داشته باشد ساعت ساز باید آن را ترمیم کند بر این اساس و با استفاده از این تشبیه اگر خللی در جهان ایجاد شد خداوند دخالت می کند و آن عیب را رفع می کند. ولی به هر حال این نوع خدا نیز منزوی است. خدا علت العلل است البته این موضوع درست است ولی سؤال این است که در این صورت خدا چه کاره است؟ بر این اساس چنین خدایی خیلی برکنار و منزوی است. سؤال این است که آیا باید در همین محدوده ها توقف کرد؟ آیا چنین خدایی که دست و بغل اوست را باید پرستید؟ قرآن به این دیدگاه جواب رد داده است. پیروان مکتب طبیعی می گفتند خداوند مشیت دارد ولی این مشیت عامه است نه خاصه. اگر مشیت مشیت عام است در این صورت خدا سلسله ای را به راه انداخته و دیگر نقشی ندارد و نمی شود با او حرف زد و از او تقاضا کرد. به نظر می رسد حکمت متعالیه در این راه گام موثری برداشته است خدا بر این اساس بسیط الحقیقه است یعنی به هیچ نحو و به هیچ وجه شائبه ترکیب در ذات مقدس او راه ندارد و چنین حقیقتی فاقد هیچ گونه کمالی از کمالات وجودی نیست. این حقیقت بسیط شیئی نیست. ملاصدرا این موضوع را بیان کرده و منابع او قرآن و حدیث بوده اند.

قاعده دومی که ملاصدرا بیان کرده مسئله علیت است. علیت را باید دوباره تعیین کرد. گذشتگان علیت را از ذات علت و معلول جدا می کردند. علت شیئی است که علیت عارض اوست و معلول هم شیئی است که معلولیت عارض اوست. پس اگر عارض است عارض و معروض می توانند از هم جدا شوند. اما ملاصدرا در مقابل این دیدگاه می گوید علیت عین ذات علیت است و معلولیت عین ذات معلول است. این دیدگاه جدیدی است که توسط ملاصدرا بیان شده است.

● دکتر آیت الله احمد بهشتی

از طبیعت و خود و مسئولیت او در برابر طبیعت است زیرا انسان که خود را محور همه چیز می داند و تمام پدیده های عالم را برای تأمین منافع خود تحت سلطه خود می بیند به طور طبیعی با این بحران مواجه خواهد شد.

اما اگر انسان جهان و طبیعت را مخلوق خدا و دارای حیات و شعور و خود را خلیفه الله خدا و مسئولیتش را آبادانی آن بداند می باید که رابطه او با طبیعت و محیط زیست رابطه تسخیری است و نه سلطه گری. تلاش می کند با طبیعت به مقتضی طبعش به گونه ای با آن مواجه شود بدون آنکه بحرانی را در پی داشته باشد.

از منظر استاد جوادی برای برون رفت از این بحران باید بینش انسان ها را تغییر دهیم و از طریق تغییر در بینش تغییر در رفتار ایجاد خواهد شد. بر این اساس هستی را گسترده تر از طبیعت بدانیم و جهان را صرفاً جهان مادی نبینیم و عالم فرشتگان و قیامت را مورد توجه قرار دهیم.

● دکتر محمد رضا مصطفی پور

دکتر آیت الله احمد بهشتی استاد دانشگاه تهران در سخنرانی خود با موضوع به خدای منزوی یا خدای محیط و قیوم گفت: یکی از نویسندگان تاریخ فلسفه اسلامی که مصری است گفته که امیر المومنین اولین فیلسوف عالم اسلام است. این ادعا، ادعای بی دلیلی نیست در کلمات بزرگوار، در خطبه ها در نامه ها و مخصوصاً در کلمات قصار که در نهج البلاغه است شواهد زیادی این مدعا دارند. بحث این است که آیا خدایی هست یا نیست و اگر هست آیا از این جهان خلقت و آفرینش منزوی، حاشیه نشین و بیرون است. باید با دید دیگری به مسئله وجود خدا و آفرینش نظر افکنند. برخی که حرفشان طرفداری ندارد گفته اند عالم معلول بخت و اتفاق است و خدایی در این جهان نیست اما این نظریه قابل توجه نیست. برای مثال هابیس چنین ادعایی را مطرح کرده است. بعد از این به نظریاتی می رسمیم به وجود خدا به عنوان موجودی که خالق، آفریننده و علت است می رسمیم هم در بین متکلمین اسلامی و هم در عالم غرب صاحب نظرانی پیدا شده اند که گفته اند عالم هستی در حدوث نیاز به محدث و خالق دارد اما در بقا نیازی به خدا نیست. اینها معتقدند همین که موجود به وسیله خالق یا صانع مصنوع خود را به وجود آورد دیگر رابطه قطع می شود و مصنوع به صانع نیازی ندارد. و صانع نیز با مصنوع سروکاری ندارد. فلاسفه اسلامی این نظر را قبول نکرده اند و وجود خدا را نه تنها برای حدوث بلکه برای بقا نیز ضروری می دانستند. بر این اساس نظریه نیاز حادث به محدث به لحاظ حدوث یک نظریه رکیکی تلقی شد. در غرب نپله هایی چون الهیات طبیعی بودند که خدا را تشبیه به ساعت ساز می کردند بر این اساس همین که ساعت ساز ساعت را می سازد دیگر رابطه بین ساعت ساز و ساعت قطع می شود باید توجه داشت اگر ساعت نیاز

امیر المومنین اولین فیلسوف عالم اسلام

آسیب های انسان مدرن به طبیعت

ستون آخر

انتصابات

■ دکتر آیت اللهی با صدور حکمی دکتر هادی و کیلی را به سمت مدیر تحصیلات تکمیلی پژوهشگاه منصوب کرد. رئیس پژوهشگاه همچنین ضمن قدردانی از سید رضا آقایی متصدی پیشین این سمت در حکم جداگانه ای وی را به عنوان معاون مرکز اسناد فرهنگی آسیا منصوب کرده است.

■ دکتر غلامحسین خدیری رئیس حوزه ریاست با صدور حکمی ایرج سلطان محمدی را به سمت مسئول اداره فروش محصولات فرهنگی، دبیر اجرایی فروش و مسئول برگزاری نمایشگاه های داخلی و خارجی پژوهشگاه منصوب کرد. دکتر خدیری همچنین از زحمات مهدی صالحی در زمان مدیریت این بخش تشکر و قدردانی کرده است.

تقدیر

■ دکتر محمد ایزدی مدیر پژوهشی پژوهشگاه طی نامه ای از خانم فائزه توکلی برای انتشار مقاله «پیامد های اقتصادی کشف حجاب و رکود بازار منطقه اصفهان با تکیه بر دوره گردان کلیمی» تشکر کرد. این مقاله در چهارمین شماره فصلنامه علمی پژوهشی علوم انسانی ویژه تاریخ اسلام و ایران منتشر شده است. دکتر ایزدی همچنین از مقاله خانم ملکی با عنوان «نقش ادبیات در بازآفرینی اوضاع اجتماعی ایران عهد مغول» هم تقدیر کرده است.

تسلیم

■ جناب آقای دکتر سید حمید طیبیان عضو محترم هیأت علمی پژوهشگاه ادبیات، درگذشت پدر محترم تان را تسلیت گفته و از خداوند سبحان برای شما و خانواده های داغدار آرزوی صبر جمیل داریم. همکاران شما در پژوهشگاه

■ همکار محترم جناب آقای مهدی عباس خواه درگذشت پدر گرامی تان را تسلیت می گویم. ما را هم در غم خود شریک بدانید. از طرف کلیه همکاران

همه طرح های پژوهشی «طرح محور» شدند

کارشناس امور طرح های پژوهشگاه از «طرح محور» شدن همه طرح های در حال اجرا در پژوهشگاه خبر داد و گفت: «از پائیز سال گذشته همه طرح ها با الگوی جدید آغاز شده اند و طرح هایی که پیش از این تاریخ مصوب شده بودند هم با تنظیم متمم هایی با الگوی جدید دنبال می شوند.»

حمید رضا دالوند در توضیح این شیوه جدید گفت: «سابق بر این انجام طرح ها در پژوهشگاه به صورت فرد محور بود. به این معنا که سفارش طرح ها مبنی بر شناخت از افراد بود. این شیوه کاری اشکلاتی داشت که مهمترین آنها قطع ارتباط موثر بین پژوهشگاه و پژوهشگر بود. یعنی پس از تصویب طرح ارتباطی با پژوهشگر وجود نداشت. علاوه بر این ممکن بود یک فرد گاهی مجری همزمان اجرای چند طرح شود. اما در شیوه جدید این کار به صورت «طرح محور» است.

وی در توضیح بیشتر جزئیات اجرای طرح فوق افزود: «در شیوه جدید عنوان صاحب طرح چندان مطرح نیست، بلکه آنچه اهمیت دارد عواملی از قبیل کاربرد، خروجی ها، هزینه، زمان بندی، نقطه شروع، نقطه پایان و موارد مشابه است. این اصلاح فرایند مشخصا با دو آیتم اصلی انجام شده است. نخست جدول هزینه ها که مواردی مانند درآمد مجری، هزینه هایی که پژوهشگاه باید بر عهده بگیرد به تفکیک جزئیات و به طور کلی صرفا تصد هزینه های مالی برآورد شده است. جدول زمانبندی نیز در دو نمونه تنظیم شده و اعمال می شود. نخست جدول زمانبندی تحویل است که به صورت توافقی با مجری و معمولا در دوره های زمانی سه ماهه تنظیم می شود. مجری متعهد می شود بر اساس این جدول و زمان بندی درج شده در آن بخش های آماده شده هر طرح را در زمان از پیش تعیین شده تحویل دهد. در جدول زمانبندی تفصیلی جزئیات انجام طرح فقط برای برنامه ریزی و اطلاع مجری و پژوهشگاه تنظیم می شود. بر این اساس مشخص شده که در هر دوره زمانی یک ماهه مسیر تحقیق چه روندی را باید طی کند. به این ترتیب هر گونه تاخیر یا حتی پیش افتادن در انجام طرح روشن شده و می توان برای شناسایی و رفع نقاط ضعف و آشنایی با نقاط قوت و تقویت آنها اقدام کرد.»

دالوند با اشاره به استقبال از این شیوه جدید گفت: «در ابتدا تصور می کردیم این شیوه جدید به دلیل اینکه نسبت به گذشته سخت گیرانه تر بود همراه با گلايه هایی باشد، اما حتی شاهد استقبال مخصوصا پژوهشگران جوان از این طرح بودیم. به این دلیل که در شرایط جدید به اصطلاح تکلیف هر طرح مشخص شده و پژوهشگر می تواند با برنامه ریزی جزئی و دقیق تر به کارش ادامه دهد. ضمن اینکه امکان نظارت پژوهشگاه هم افزایش یافته است.»

جشن میلاد در پژوهشگاه

جشن میلاد حضرت زهرا(س) و روز زن و نیز جشن میلاد حضرت علی (ع) و روز مرد در پژوهشگاه برگزار شد. در مراسم روز زن خانم های شاغل در پژوهشگاه که فاطمه و زهرا نام داشتند هدایایی گرفتند. در مراسم روز مرد نیز که به همت موسسه تحقیقاتی امام علی (ع) برگزار شد، علاوه بر چندین سخنرانی و تقدیر از علی پژوهان نمونه، مراسم آئینی پرده خوانی نیز برگزار شد. در مراسم اول کلیه خانم ها و در مراسم دوم کلیه آقایان شاغل در پژوهشگاه یک ربع سکه بهار آزادی هدیه گرفتند.

سه کارگاه آموزشی در شعبه پژوهشگاه در قم

در شرایطی که به دلیل کم رنگ شدن حضور طلاب و دانشجویان در فصل تابستان قم، فعالیت های فرهنگی و آموزشی در این شهر به حاشیه می رود، مدیران شعبه پژوهشگاه در قم از این فرصت برای آماده سازی و بستر سازی برنامه های آتی استفاده می کنند.

دکتر نوری مطلق رئیس این شعبه در توضیح فعالیت های انجام شده و در دست انجام گفت: «اولین نشست علمی مدتی قبل و با حضور دکتر مهدوی زادگان با موضوع عدالت به مثابه ضرورت برگزار شد که با استقبال علاقه مندان نیز همراه بود.

قرار بر این است که نشست های علمی شعبه قم هر دو هفته یک بار برگزار شود. راه اندازی پاتوق فرهنگی به نام پاتوق اهل فرهنگ هم در دست اجراست. این پاتوق ها به صورت جداگانه برای خواهران و برادران نخبه، دانشجو و طلبه کانون بحث و تبادل نظر فرهنگی خواهند شد. همچنین در مقدمات انعقاد چندین تفاهم نامه و قرارداد همکاری با مراکز فرهنگی مرتبط انجام شده که در آینده نزدیک نهایی خواهند شد.»

وی همچنین با اشاره به برنامه ریزی برای برگزاری ۳ کارگاه در تابستان امسال افزود: «گام اول برای برگزاری موفق این کارگاه ها تجهیز سالن و فراهم کردن امکانات سخت افزاری بود.

هم اکنون سالن اجتماعات این شعبه ضمن تجهیز به امکانات لازم، ظرفیت پذیرایی از ۱۰۰ میهمان را دارد. به این ترتیب تابستان امسال میزبان ۳ کارگاه آموزشی خواهیم بود.» به گفته دکتر نوری مطلق فلسفه برای کودکان، نقد در علوم انسانی با رویکرد میان رشته ای و روش تحقیق تحلیل محتوی عنوانی این کارگاه های سه گانه هستند.

حضور یک همکار در کنفرانس بین المللی آب

عضو پژوهشگاه علوم اجتماعی که برای ارائه مقاله خود در سومین کنفرانس بین المللی آب، محیط زیست و توسعه پایدار در مناطق خشک و نیمه خشک از تاریخ ۳۰ می لغایت ۳ ژوئن (۱۰ لغایت ۱۳ خرداد سال جاری) به پاریس سفر کرده بود، گزارشی از سفر خود را ارائه کرد.

خانم زمانی که مقاله او با عنوان «طرح توجیهی اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی فاضلاب در استان سیستان و بلوچستان» در این کنفرانس پذیرفته شده بود گفت: «در این کنفرانس ۴ روزه که از طرف سازمان CNRS فرانسه برگزار شد، ارائه دهندگان مقالات از کشورهای ایران، چین، فرانسه، آمریکا، ژاپن، اسپانیا، مالی، بورکینافاسو، روسیه، مصر، سودان، الجزایر و ... شرکت داشتند. این کنفرانس از ساعت صبح الی ۳۰/۱۷ به ارائه کنفرانس از سوی شرکت کنندگان و تا ساعت ۳۰/۱۸ به جمع بندی مقالات ارائه شده در کنفرانس در طول همان روز اختصاص داشت. دبیرخانه کنفرانس همچنین ساعاتی را نیز به بازدید شرکت کنندگان از منابع آبی و نحوه پرورش صدف در شهر پاریس اختصاص داده بود که بدین ترتیب بر غنای فرهنگی کنفرانس افزوده شد. در پایان کنفرانس و در جمع بندی از مقالات ارائه شده به عوامل متعددی از جمله عامل فرهنگ در عرضه و تقاضای آب در مناطق مختلف و نیز نقش آموزش در مصرف آب این مناطق اشاره شد.»

فرصت ها و تهدیدهای آب در کشورهای عرب، مدیریت منابع آب، عرضه و تقاضای آب در مناطق خشک و نیمه خشک (مطالعه تطبیقی در ژاپن، افغانستان، الجزایر و ایران) و نقش فن آوری در بهره برداری از آب های زیرزمینی در کرمان، عناوین تعدادی از مقالات ارائه شده در این کنفرانس بودند.